

DOMOVINA

Stev. 20.

V Ljubljani, 14. junija 1918.

Leto I.

I. glavni in ustanovni zbor

„Jugoslovanske demokratske stranke“

se vrši

29. in 30. junija 1918

v „Narodnem domu“ v Ljubljani.

SPORED:

29. junij: dopoldne ob 8. uri:

I. Otvoritev zborovanja in sestava odsekov. — II. Zborovanje odsekov (primerjaj spodaj spored poročil). Začetek zborovanj v odsekih je dopoldne ob pol 9., popoldne ob pol 3.

Zvečer ob 8. uri: Koncert »Glasbene Matice« v Unionu.

30. junij: dopoldne ob 8. uri:

USTANOVNA SKUPŠČINA.

I. Poročilo o ustanovitvi stranke. — II. Poročilo odsekovih poročevalcev. Odobritev organizacijskega reda in programa J. D. S. — III. Volitev začasnega izvrševalnega odbora, gospodarske revizijske komisije, programatične nadzorstvene komisije in častnega razsodišča. — IV. Razgovor o smeri politike in strankini taktiki do prihodnjega zbora zapnikov. — V. Slučajnosti.

Po skupščini sestava izvrševalnega odbora:

I. Volitev načelstva J. D. S. — II. Volitev zastopnikov J. D. S. v »Narodni svet«.

Popoldne ob 3. uri:

Manifestacijski jugoslovanski shod.

Zvečer ob 8. uri:

Prijateljski večer. — Sodeluje »Ljubljanski Zvon«.

V Ljubljani, 5. junija 1918.

Za pripravljalni odbor

»Jugoslovanske demokratske stranke«:

dr. Ivan Tavčar.

Zborovanje odsekov ustanovnega zbora JDS. dne 29. junija.

I. Politično-organizacijski odsek.

1. Splošna demokratska načela J. D. S. — 2. Pojmovanje narodnosti. — 3. Državne svoboščine, enakopravnost žene, plebiscit. — 4. Načela v upravi, upravno sodstvo, uradništvo, jezikovno vprašanje. — 5. Uprava — občina, okrožja. — Politika v občinskem gospodarstvu. — 6. Krajevne (okrajne, deželne), politične organizacije J. D. S. — 7. Izvrševalni organi J. D. S. — 8. Strankin tisk.

II. Prosvetni odsek.

1. Znanost in umetnost. 2. Splošna načela izobrazbe in vzgoje; versto. — 3. Šolstvo: a) ljudska šola, nadaljevalno in strokovno šolstvo, b) žensko šolstvo in vzgoja, c) srednje in visoko šolstvo. — 4. Širjenje ljudske izobrazbe. — 5. Narodno obrambno delo.

III. Gospodarsko-socijalni odsek.

A. Skrb za ljudsko zdravstvo. — B. 1. Gospodarska osamosvojitvev Jugoslavije. 2. Socijalizacija gospodarstva. 3. Denarni zavodi: a) banke, b) hranilnice, c) zadružništvo. 4. Gospodarska podjetja in politične stranke. 5. Socijalno varstvo. 6. Vojne posledice v gospodarstvu. — C. 1. Strokovne organizacije. 2. Kmetijstvo. 3. Delavstvo. 4. Obrtništvo, industrija, trgovina.

NAVODILA.

Po poročilih in razgovorih v odsekih naj se končno določi besedilo organizacijskemu redu in programu J. D. S., ki ostane za več let temeljni stranki za njeno politično delovanje. Za to naj bo udeležba pri odsekovih zborovanjih iz vseh krajev celega našega ozemlja čim številnejša. Pripravljalni odbor prosi, da se mu predloži za formalno in stvarno izpremembo v besedilu programa in organizacijskega reda pošljejo do 18. junija. Udeleženci naj prinese org. rede in programe s seboj.

Naročila za stanovanja in prehrano naj se pošiljajo potom krajevnih političnih organizacij. Kjer teh še ni, naj se naročila tokrat naslovijo naravnost na pripravljalni odbor J. D. S. v Ljubljani. Iz naročil naj bo jasno razvidno, za katere noči se želi prenočišče, za kateri dan in za koliko oseb se naročajo obedi in večerje; v tem pogledu se bo skrbelo po možnosti. Za koncert naj se pošlje naročila za sedeže do 20. junija 1918.

Pisarna J. D. S. te dni v Narodnem domu, bo oba dneva vedno odprta razen od polnoči do 6. zjutraj. V tej pisarni naj se vsak udeleženec zglasti. Tukaj dobi zadnja navodila, po urah razdeljeni spored vseh poročil v odsekih, stanovanjska nakazila in prehranitvena navodila. Do 29. t. m. posluje tajništvo v svojih prostorih Sodna ulica št. 6.

Obstoječim krajevnim političnim organizacijam pošljamo vabila in spored skupno za vse organizirance, sicer pa posameznikom. Če bi koga pomotoma izpustili, naj se blagovoli pravočasno zglasti.

Pozivljamo vse pripadnike J. D. S. in vse krajevne organizacije na živahno in vstrajno delovanje za snovanje krajevnih organizacij. Vabimo Vas, Vaše žene in dekleta k številni udeležbi.

Z iskrenim jugoslovanskim pozdravom!

V Ljubljani, dne 5. junija 1918.

Pripravljalni odbor JDS.

Ali ni krmarja, da okrene naš čoln na varno?

Ze tri leta riše zgodovina temno usodo goriške dežele s krvjo in z železom, tako žalostno, kot je doletela malokatero drugo, preko katere je divjala svetovna vojna.

Do danes ni naletela ta nesreča zaslužnega upoštevanja pri celokupnem narodu. Le narod goriški, katerega je zadela v srce, jo občuti v vsej njeni globini, toda niti on ji ne ve presoditi cele dalekosežnosti in važnosti za vse jugoslovansko pleme: preveč je osebnoprizadet, vržen naravnost iz tečajev narodnega življenja, pogled mu je zastrt od solza. Drugi so se le posamezno zanimali nekoliko, deloma iz usmiljenja, deloma primorani vsled neposrednega stika z ubeglim ljudstvom. Toda skoro izključno vsi so sprejeli zadevo, kot potrebno zlo, kateremu se ni možno ogniti, katero se jih pa neposredno sploh ne tiče. Po tem so se tudi ravnali. Niti stranke, niti druge skupine slovenskega naroda se niso doslej zavzele za zadevo tako, kakor je zaslužila.

Zato je bila pomoč pobeglemu narodu le površna: za silo streha in košček kruha, v ostalem se ga je prepustilo popolnoma usodi. Še ta pomoč je bila pogosto taka, da je vzbudila v tisočih Goričanov opravično ogorčenje. Tudi to je mnogo pripomoglo, da so se peljali vlaki otrok, starcev in žen skozi Slo-

venijo v tuje, negostoljubne barake, ne da bi se bilo kakorkoli skušalo temu odpomoči. Tu ostalim pa se je na razumljiv način kazalo pot na sever.

Na Goriškem so ginili domovi, vasi in celi deli dežele, v razvalinah so umirali ostali od bolezni, sovražnega ognja in pomanjkanja.

V begunstvu po barakah so naši ljudje hirali in umirali, zlasti otroci.

Danes, ko se vračajo domov, prihajajo na porušene domove, kjer ni niti strehe, niti kruha, niti najpotrebnejšega. Vračajo se v mnogo manjšem številu. Naravnost strašen odstotek otrok, najboljšega, kar jim je ostalo, je pomrl od bede in bolezni, ostali so živeli brez šole ter se potujčevali v tujini.

Preživele malčke pa, ki so se vrnili in se razteкли pod bleščecim solncem svoje domovine, trgajo danes granate, katere preže od vsepovsod in vabijo nedolžno oko, da se zamakne v smrtonosne igrače.

Le posamezniki so bili deležni boljše usode; narod vobče pa je trpel, in kar je najhuje, čutil se je zapuščenega in zaničevanega. Obupaval je in skoro obupal nad seboj in vsem.

Po treh letih je menda že zadnji čas, da si pogledamo v oči in spoznamo usodni položaj in njegove nevarnosti, katerega smo deloma tudi sami zakrivil s tem, da smo ga le preveč omaložavali.

Reš se je pričelo na vseh straneh delo za Goriško, toda tako razcepljeno in neenotno, da je takoj spoznati pomanjkanje pravega imenovanja in temeljitosti. Tudi izgleda, da se z obnovitvijo dežele morda resno misli, med tem pa pred našimi očmi umira ljudstvo tam doli od lakote.

Goriško vprašanje pomenja vse več, kot vprašanje. Kako izboljšati položaj par tisočev beguncev, jih spraviti domov ter jim nuditi zasilno pomoč, tudi več, kot podpreti jih gospodarsko in moralno, danes pomeni to vprašanje rešitev cele naše zapadne meje, Trsta in našega dohoda k morju. Ni vprašanje Goriške dežele kot take, ampak celega našega juga, važnejše kot vsa notranja vprašanja, kolikor jih sedaj zahteva rešitve. Od njega ureditve je odvisna bodoča usoda našega naroda, ker kmalu utegne postati nesreča goriškega ljudstva tudi nesreča celokupnega našega naroda.

Kar uničuje vojna na Goriškem, ni poguba posameznih gospodarstev, ampak je popolno gospodarsko uničenje ene najlepših in najbogatejših slovenskih dežel, kjer prebiva približno 10 odstotkov slovenskega naroda. V vsej tej deželi so uničena vsa gospodarstva, vsa obrt, v režečih razvalinah ni ničesar več, tako da stoji ves ta del našega naroda med svojimi razvalinami brez sredstev, brez orodja, gol in praznih rok, izmučen na smrt in lačen.

Ta narod se vrača danes kot izgubljeni sin, bešen in nesrečen: večina ne najde več dragih domov, še grobove umrlih so razkopale gramate. Z zadnjimi novci je nakupil po nezaslišanih cenah peščico živeža, za katerega je moral naravnost prosjačiti, doma pa ga stiska še hujši glad kot v tujini.

Tisoči se sploh ne upajo vrniti in se morda res nikdar več ne vrnejo. Tisoči domov čakajo zaman gospodarjev, nešteta gospodarstva, skoro cele vasi ne bodo nikdar več občutile roke dosedanjih lastnikov, teh ni več, kakor ni njihovih družin, ker so kupoma polegli od bolezni in lakote v grobove.

Kdo stopi na mesto teh, kdo dvigne zopet osirotela gospodarstva iz razvalin in jih prebudi v novo življenje?

Vprašanja, katera zahtevajo nujnega odgovora!

Vrhutega meji Goriška na nacionalno italijansko državo, spaja Koroško z morjem, preko nje pelje najbližji pot v Trst in od tam v svet. Na Predilu pa stoje Nemci! Naša nekdanja bojna črta na zapad in na sever, silna obmejna trdnjava in naš ponos nekdanj! Danes leže vasi po vrsti v razvalinah, slovensko gospodarstvo je uničeno, temelji nekdanje odporne sile: naše gospodarske organizacije, naši denarni zavodi in naša domača obrt, vse je zrušeno, oziroma vsaj silno omajano, narod sam pa obupan čaka rešitve, katere noče biti od nikoder.

Na Strmcu stoji zadnja nemška postojanka, nekoč premožni Bovec je v razvalinah, za njim po vrsti vasi ob gorenji Soči, Kobarid se še drži, Tolmin pa je porušen. V vsem tem delu spe bogate sile Soče; obsežni gozdovi in neizrabljena bogastva zemlje ter krasota krajev čakajo podjetnega tujca. Ob progi grude trdne postojanke tujerodni, sistematično nastavljeni uslužbenci, ki imajo streho in hrano, med tem ko narod okoli njih gladuje.

Goriško mesto je danes polno tujih uradnikov, podjetnikov in raznovrstnih od vlade poklicanih ljudi, ki imajo ugodnosti, sredstva in živež ter razprezajo od tam svoje mreže po deželi. Ti so pionirji tujinstva, oni delajo pot nemškemu kapitalu, obrti in kolonistom, ki se zbirajo k pohodu na morje. Prva in najglavnejša trdnjava pa postaja Tržič s svojimi tovarnami in se imenuje že danes predmestje Trsta. Po deželi so razkropljene druge manjše postojanke, tovarne, grajščine.

Goriška se tako obnavlja, da dobe vso podporo ta tujinska podjetja, nemške hiše se zidajo, nemška gospodarstva uživajo neomejeni kredit in tujec dobiva takoj mesta in kruha v deželi, med tem ko domača obrt danes ravnotako leži na tleh kot jeseni 1917 in se zanjo še ne zveni nihče, gospodarji pa ne dobe nobene možnosti, vrniti se in prijeti sami za delo.

Solkanska mizararska obrt, zidarska v Renčah, opekarska v Biljah in Bukovici itd. čaka še vedno odrešenika z naravnost neumljivo vztrajnostjo, upajoč še vedno na pomoč od drugod.

Niti sence ni o kakih gospodarskih organizacijah ali čem podobnem, izvzemši morda edino čevljarstvo zadrugo v Mirnu, in celo vprašanje aprovizacije čaka še nenačeto.

Po deželi le kmet z naravnost primitivnimi sredstvi, rekel bi, skoro z golo roko prevrtača grudo ter skuša izsiliti iz nje kruha v večni nevarnosti za življenje. Pri tem pa strada, kot doslej še ni stradal, živeč od peščice moke, katero mu neredno deli popolnoma zavožena aprovizacija. Seveda je zato tako obupan, da se mnogi pripravljajo iznova na pot v tujino, kjer dobi vsaj kruha.

Na to čakajo številni agenti, ki ponujajo s polnimi rokami denarja za vsak košček zemlje in za vsako podrtijo.

Ivan Hribar:

„Ne bod' mo šalobarde!“

(Konec.)

Ta kričeči izgled navajam v obilježje takratnih razmer. Narodnjak na čitalničnih veselicah, nemškovelec zunaj čitalničnih prostorov, strahopetec v občevanji z uradi. Taki so bili naši junaki onega časa. Treba je zato reči bilo jeklene volje, da se doseže izprememba. To voljo smo imeli takratni mladini; ta volja nam je omogočevala krčiti slovensčini pot v rodbine, v družbe, v urade; v javne zastope. Višja dekliska šola, gledališče in magistrat — zlasti prva in zadnji — so dovršili ostalo. Danes vlada po Ljubljani slovensčina in nemščina je potisnjena popolnoma v ozadje. Izgled Ljubljane je vplival tudi na zunaj, in danes je na Slovenskem pač redko že najti rodoljubno rodbino, v kateri bi tujščini dajali prednost pred materinščino.

Kljubu temu naš jezik še nima one veljave, to pa po krivdi sodobnih rodoljubov. Narod, kateremu je kaj do samega sebe, mora svoj jezik vedno in dosledno postavljati na prvo mesto. Saj narod tvorijo oni, ki isti jezik govore. Brez veljave jezika nima veljave narod. Jezik je podoben kovanemu denarju. Če ga skrivaš v skrinji, ti nič ne koristi. Le

Trdnjave leže v prahu in velika nevarnost je, da iz njihove groblje zgradi tuja roka temelje mostu, ki bo segal od Predila do Trsta! Kdo bo takrat iztrgal domovino iz grabežljivih rok?

Nujna in izdatna pomoč je potrebna, ker le z ogromnimi žrtvami in s skupnim delom rešimo ogromno narodno gospodarstvo, rešimo Trst in svojo postojanko ob morju. Sicer nam sovražnik z neizprosno vztrajnostjo in brezobzirnostjo zajezi pot na zapad in k morju.

Že tri leta hodi vesoljna usoda svojo pot, že tri leta se dela usoda Goriške, vedno bolj obupna in temna. Za njenimi stopinjami leže razvaline, v katerih umira gospodarska in življenska moč našega naroda, bele kosti polnijo njegov veliki grob, na katerega hoče sovražnik postaviti svoj spominski kamen.

Ali ni moči, da bi to usodo ustavila, ali ni krmarja med nami, da z močno roko zaobrbe naš čoln na varno?

Zagrožena preganjanja nam ne kvarijo spanja: naš narod je dosedaj glavne svoje sile nabral ravno iz persekucij! Persekucije so mu še vsikdar pomnoževale moč, dočim so pomenjale za vlado konec in smrt.

Dr. Ivan Tavčar.

Denuncijant.

Pod tem naslovom je prinesel »Slovenski Narod« v 128. številu, z dne 8. t. m. članek, ki je pač najstrašnejša obsodba, kar se jih je tekom stoletij izreklo nad komerkoli med nami. Iz članka prinašamo le odlomek:

Slovenski duhovniki so nedavno poslali svojim sobratom, ki so še vedno pristaši dr. Šusteršiča, okrožnico, v kateri očitajo nekdanjemu voditelju S. L. S., da je storil na narodu smrtni greh, ki vedno uniči vse grešnikove zasluge. Med smrtnimi grehi tudi navajajo dokazana dejstva, da je na začetku vojske opravljal sramotno ovaduško delo, ki ga je pozneje nadaljeval z raznimi dopisi v dunajski »Reichsposti«. Duhovniška okrožnica navaja dejstva, ki so bila naši javnosti že dosedaj splošno znana. Mi smo svojčas objavili besedilo onega sramotnega dokumenta, ki bo v zgodovini našega ljudstva za vedno pričal proti veleizdajalcu naroda. Mi vemo, kako je dr. Šusteršič s tolpo svojih pomagačev vršil v najhujših časih narodnega zatiranja rabeljsko službo, kako je pozneje, ko ovaduhil proti posameznim osebam niso več imeli »patriotičnih uspehov«, pričel denuncirati ves pošten narod s članki v nemških časopisih, dokler si ni ustvaril v »Resnici« poseben vohunski in denuncijantski organ, v katerem on, ki je spravlil dober del svojega premoženja v varno inozemstvo (v Švico), teden za tednom požrtvovalnim na-

rodni voditeljem in našem poštemu ljudstvu očita veleizdajstvo, pomanjkanje lojalnosti, patriotičnosti in podobnih lastnosti. Denunciral je posamezne osebe, obtoževal je cele stranke, blatil je ogromno večino slovenskega ljudstva, sedaj pa je dosegel višek in je izbrizgal svoj strup proti onim sinovom našega naroda, ki z občudovanja vredno požrtvovalnostjo vršijo svoje dolžnosti pod orožjem. Že nekaj časa sem se vršijo po nalogu notranjega ministrstva poizvedovanja, kako razpoloženje v narodnem oziru prinašajo med ljudstvo vojaki naših domačih polkov, in paralelna preiskava se vrši s strani vojaških oblasti. Kakor smo iz avtentičnega vira izvedeli, so se pričele te preiskave na podlagi denunciacije, ki jo je deželni glavar dr. Ivan Šusteršič osebno napisal na naslov nekega visokega mesta. Ta denunciacija je naperjena osobito proti moštvi in rezerv. častnikom slovenske čete, katerim dr. Šusteršič očita, da zastrupljajo nepokvarjene elemente med vojaštvom in civil. prebivalstvom. V svojem pismu priporoča dr. Šusteršič gotove ukrepe proti dotični vojaški četi. S tem je kranjski deželni glavar dosegel vrhunec svoje denuncijantske karijere.

Dunajski in graški listi so v nedeljo prinesli vest, da ostane dr. Šusteršič še nekaj mesecev v toplicah Gastein ter da se nato stalno naseli v Švici, kjer si je nakupil posestvo. Vsi listi trdijo: Dr. Šusteršič beži od naroda, ki ga je zlorabil, izkoristil in izdal! Dr. Šusteršič je na to odgovoril, da se ne izseli nikamor, da nima sploh nobenega posestva ter ostane doma!

Fr. G-n:

Dvignite kmetijstvo!

Naši starodavni predniki so živeli v zadržanosti. Niso imeli velike države, ker niso čutili potrebe. Ljudje so bili poštene, pravični; ljubili so svojo prostost in tudi drugih. Spoštovali so drug drugega in privoščili tudi drugim to, kar so sami imeli in želeli. Ker pa niso bili združeni v veliki državi, se niso branili skupno proti svojim sovražnikom, ampak vsak posebej in tako so podlegli drug za drugim organiziranemu nasprotniku.

Tako približno se godi danes kmetškemu stanu sploh in slovenskemu še posebno. Eden se ubija in skrbi zase in svojo domačijo, drugi razdira, kar so predniki postavili. Za skupne stanovske težnje nima smisla in zato podlegamo drugim organiziranim stanovom in strankam. Da je kmetški stan glavni in stebel vsaki državi, to pravijo že od nekdanj in povsod. Vojna leta so to potrdila in dokazala. Vzlic temu je še na jako nizki stopinji, kar se tiče kmetijskega

če ga pametno uporabljáš, se lahko povzpneš do blaginje. Tako je tudi z jezikom. Ljubi ga, kolikor hočeš: mrtvo sredstvo ti ostane, dokler z rabo njegovo ne pokažeš, da kaj velja. In kar velja tvoj jezik, veljaš tudi ti.

Kako pa je v tem oziru pri nas? Žalibog še silno žalostno. Vsak, kdor se je le za silo naučil nemščine, se štuli z njo. Ne v navadnem življenju. To mu mogočna narodna struja, ki je tekom poslednjih let zavladala, na srečo onemogočuje. Pač pa pred državnimi uradi. Zlasti tam, kjer nas to najhujše obremenuje: pred političnimi uradi. Kakor da so vsi Slovenci podedovali oni strah, ki ga je občutil nekdanj kmetič, če se je zadržal nemški valpet nad njim. Vsaj delajo se tako. Mučno, sramotno je opazovati naše ljudi, če pridejo v dotiko z uradniškim istokrojem. Kakor da mora v njem tičati bitje, ki se da potolažiti le z nemščino. Saj je deloma to tudi res. A zakaj? Zato, ker uradnik vidi, kako radi mu prinašamo to žrtev. In veseli ga to naše pasje poniževanje, to ostudno hlapčevstvo, ker le nad ljudmi, ki se ne zavedajo svojega človeškega dostojanstva, fe da absolutno vladati. Seveda se nam nemški uradniki zato — za hrbtom v pest smejejo in nas zaničujejo, kajti čisto naravna stvar je, da ne more nihče spoštovati človeka, ki se sam zaničuje. In večjega zaničevanja samega sebe si ne mo-

rem misliti, ko je strahopetno zatajevanje materinščine. Je pa tudi slovenskih uradnikov, katerim se taka neznačajnost rojakov gabi ter se jim zaradi nje krči srce.

Do najžalostnejšega poglavja prihajam sedaj. Opisano ravnanje obremenuje tudi — in pred vsem — naše razumništvo ter med njim celo naše — voditelje. Le redke so izjeme. Praviloma bode pravak, ki se sicer prav rad ponaša s svojo radikalnostjo in ki na shodih ter po časopisih glasno in zgovorno zahteva izvedbe ravnopravnosti, takoj pozabil svoje materinščine, kakor hitro mu je občevati s kakim vladnim človekom. Kar v dve gubi zleze pred njim in še v glavo mu ne pride, da ima pravico govoriti z njim po slovensko. Tem manje se zaveda dolžnosti. — Slučaji, ki sem jih na Štajerskem doživel, so me napolnjevali s srdom in žalostjo. Ne mislite pa, da je samo tamkaj tako! Na Kranjskem — zlasti pa v samej Ljubljani — ni veliko boljše. Za dokaz te trditve le jeden primer. Imel sem pred leti opravka pri visokem vladnem funkcionarju. Ko sva bila že dalje časa v pogovoru, navesti sluga slovenskega poslanca zvršenega imena. Poslanec vstopi, pozdravi po nemško ter se spusti takoj v nemški pogovor. Midva z vladnim funkcionarjem sva govorila še dalje slovensko in leta se je tudi semtertje obrnil do pridošleca s

obrata in pa kmetijskega življenja. Življenje na kmetih le ne more biti tako prijetno, kakor si marsikdo misli. Dokaz je, da že veliko let zapuščajajo najboljše moči, in ne samo delavci, ampak kmetijski sinovi in hčere rodno grudo. Vzroki so veliko trpljenje, — mali zaslužek, delo ne traja do gotove določene ure, kakor v tovarni, slaba kuhinja (živež), slabo stanovanje, oziroma ležišča, malo družabnega življenja, veselja in prijetnih zabav posebno za mladino itd. Vsi ti nedostatki izvirajo iz pomanjkanja splošne in deloma strokovne izobrazbe.

Splošna izobrazba: Bolj ko je človek neveden in neizobražen, tem bolj je prepričan, da vé vse, kar mu je potrebno. To je zanesljivo merilo. Pod boljšo splošno izobrazbo za kmeta se ne zahteva, da bi moral biti učen. Zadostuje, če pride do trdnega prepričanja, da je vsak človek nadomestljiv, — eden nikdar veliko ne zna, — dva vedno več kot eden —, da je splošna izobrazba temelj osebne sreče, zadovoljnosti in podlaga nadaljnji strokovni izobrazbi.

Izobražen človek se nikdar ne dolgočasi. Če ni družbe, vzame dobro knjigo in se pogovarja, oziroma posluša najbolj umne osebe svojega naroda. Izobrazba dovede človeka do samostojnega mišljenja in prepričanja, da ljubi in stremi za vsem, kar koristi njemu, družini, sosedu, stanu, narodu, človeštvu in se izogiblje vsemu, kar bi enemu ali drugim škodovalo.

Spoznajmo torej, da je izboren učitelj neprecenljive vrednosti sploh in posebno za okolico, kjer deluje, zato zasluži največje spoštovanje. Slab učitelj je velik škodljivec, mogoče ne radi zla, katerega bi napravil naravnost, ampak zaradi vsega dobrega, kar bi bil lahko storil, pa ni. Dobre šole, oziroma dobri zmožni učitelji so podlaga vsega napredka, podlaga prave splošne in strokovne izobrazbe. Zastavimo vse sile, da si jih priborimo in vzgojimo!

Strokovna izobrazba: Po drugih krajih najdemo dosti kmetov s strokovno izobrazbo, celo z visoko šolo. Pri nas so redki. Naši fantje pač obiskujejo kmetijske šole, pa večinoma iščejo potem službe. Veliko jih najdemo pri pošti, financarjih, orožnikih itd., samo tam ne, kamor spadajo, v prvi vrsti, na domačiji. Napredek kmetijstva obstoji v tem, da kmet manj trpi, boljše živi in stanuje, več in boljše blago prideluje in pridelke dobro prodaja. Da se to doseže, je treba izboljšati kmetijstvo. Izboljšanje ene zanemarjene kmetije zahteva od posameznika skoro vse človeško življenje. Posameznik izboljšuje le počasi in s težavo svojo kmetijo. Skupno gre hitreje, ceneje in lažje.

Koliko že trpe in zamude časa ponekod z mlačvo na cepel! Mlatilnice s človeško gonilno silo so pravcati stroji za trpinčenje ljudi. Mlatilnica na vozni bencinski motor

gre k vsakemu posameznemu posestniku in omlati in očisti v enem dnevu več žita, kakor štirje pridni mlatiči na cepe v dveh tednih.

Sejalni stroji porabijo tretjino, do polovice manj semena kakor ročna setev, žito bolje uspeva, več obrodi, — ne poleže. Ti stroji so porabni le za bolj velike njive. Pri nas imamo še marsikje njive raztresene v malih krpah po celi okolici. Kmet ima žito vsejano na petih do desetih različnih kosih, namesto skupno na enem. Zlaganje (komasacija) zemljišč je eden važnih pogojev kmetijskega napredka. Dvajset do štirideset posestnikov bi obdelovalo potem skupno svoje polje lahko s stroji in vsemi najnovejšimi pripomočki tako, kakor da bi vsa zemlja bila last enega naprednega veleposestnika.

Zbrati in pretehtati moramo vsa sredstva, ki bi vedla hitreje do cilja, to je do izboljšanja kmetijstva. Če bi se nam zdelo potrebno med drugim n. pr. visoko obdačenje strokovne nevednosti, nesposobnosti, trmoglavosti, starokopitnosti, naj se izvrši z namenom, da pride zemlja sčasoma v vedno boljše roke!

Glavno sredstvo pa je združenje vseh kmetov v kmetijskih družbah. Le - te bi nastopale potem v imenu stotisočev kmetov in dosegle, kar posameznikom ni mogoče.

Poudarjamo, da Slovenci dajemo cesarju, kar je cesarjevega, zato pa tudi zahtevamo, da se da našemu narodu, kar je njegovega!

*Državni poslanec dr. O. Rybář
(Na polit. shodu v Trstu dne 21. aprila t. l.)*

Našim ženam in dekletom v premislek!

Kadarkoli se vračam s Češkega v svojo domovino, se zdim sam sebi kakor čebela, ki leti z medom težko obložena s cvetnega polja domov v svoj panj. Bodi karkoli, politik, trgovec, veleobrtnik, kmetovalec, znanstvenik ali umetnik, vsakdo imaš na poti domov občutek, da si se zopet izredno mnogo koristnega naučil in da so bratje Čehi v vsakem oziru naši najboljši vzorniki in učitelji. Resna odločnost, vztrajno, očitno napredovanje, smotrna podjetnost, prevdarno odklanjanje vsega tujega, a strastna, globoka ljubezen do vsega domačega in slovanskega: te lastnosti si opazil pač vsakdo, ki si imel srečo, da si se udeležil nepozabno krasnih slavnosti v Pragi dne 16. maja in ves nasledujoči teden. Čehi so danes najkulturnejši narod v Avstro - Ogrski in eden najkulturnejših v Evropi. Največ šol imajo ter najmanj analfabe-

bi se pa tudi spoštovati nas, kajti značajna močatost vzbujajo vedno spoštovanje. Neodpustna mlačnost naše inteligence je torej v prvej vrsti krivda, da je med nami toliko tujcev po javnih službah in da nas ti tujeji zaničujejo.

Ta mlačnost pa utegne roditi še večje zlo. Ali z zapostavljanjem svoje materinščine pred javnimi funkcionarji ne delujemo — če tudi nevede — v prilog nemškemu državnemu jeziku? Kaj koristi ves naš upor proti temu zlu, s katerim bi nas vlada rada osrečila, ako so naša dejanja v krutej opreki s tem odporom!

Osvestimo se torej! Zlasti se osvesti ti, inteligence slovenska! Na tvojej strani je zakon; na tvojej strani je naravno pravo, kar je še več ko zakon. Posnemaj Čeha, posnemaj Laha! Kdaj bode kateri le-teh izpregovoril s državnim uradnikom drugače, ko v materinščini. Pojdi in delaj tudi ti tako! Ne daj narodu slabega izgleda, kajti s tem, da zapostavljaš svojo materinščino v ustnem občevarju s državnimi uradniki, moraš vzbujati vero v neiskrenost svoje borbe za njeno veljavo. In borba za njeno veljavo, je borba za veljavo in za osamosvojo slovenskega naroda! Temu namenu se morajo umakniti vsi obzirji.

fov. Vsak Čeh zna čitati in pisati, vsaka češka hiša je naročena vsaj na en češki list in skoraj vsak Čeh ima svojo knjižnico čeških knjig. Vsak Čeh pozna narodovo preteklost, zasleduje živo, z umom in srcem sedanjost ter je čisto na jasnem glede narodove bohočnosti. Češki narod je ena duša, eno srce. Čeh je marljiv kot mravlja, neumoren in delaven do skrajnosti, štedljiv in oprezen v izdajanju denarja do navidezne skoposti, a pravcat kavalir v razdajanju, kadar gre za narodno stvar. Malo je Čehov — med najnižjimi in najboljšimi sloji — ki bi ne imeli naloženih prihrankov. Skromen delavec, ponižen duhovnik, tih uradnik, neznatna kuharica: vsak ima svoje hranilnične bukvice. Ko pa pride pravi trenotek, izlete iz vseh teh skritih hranilničnih bukvic hipoma na dan tisočaki, stotisočaki za narodno kulturo, socialno ali politično važno svrhu. Skopuhi se izkažejo velike mecene, narodne dobrotnike!

Za češko manjšinsko šolstvo, za češko knjigo, češki časopis, češko umetnost, češko gledališče žrtvuje vsak Čeh vsak dan najmanj 2 vinarja. Zdaj, ko zbirajo za »Češko srce« (za prehrano in preskrbo ubožnih otrok) lete na kup tisočaki dan za dnem. Ne mine nikoli cel mesec, da bi ne čitali v čeških listih: ta in ta malokomu znani, v skromnem zatišju štedljivo živeči župnik, notar, obrtnik ali kmet je umrl ter je s svojo oporoko presenetil vse svoje rojake: volil je »Matici školski«, češki Akademiji, »Češkemu srcu« toliko in toliko tisočakov... Vse življenje se je ubijal in štedil; ob svoji smrti pa je poklonil sad svojega življenja — narodu, njegovi kulturi in napredku.

Čeških knjig, slik in muzikalij se pokupi toliko, da jih vedno primanjkuje. Vse izložbe so jih polne, a le nekaj dni; če se količkaj pomišljaš, si že zamudil. V dneh jubileja Narodnega divadla so zbudale češke narodne noše prav posebno zanimanje in navdušenje. Videli smo pred sabo žive slike mojstra Jože Uprke. Hoteli smo torej si kupiti za spomin vsaj par dobrih barvastih reprodukcij Uprkovih slik, ki kažejo češkoslovaške žene. Vse izložbe so imele te lepe slike. A nekateri smo se pomišljali jedva dva dni (teško je potovati s slikami!), a ko smo se končno za slike odločili — jih že ni bilo več! — Prodajale so se za »Češko srce« tudi lepe slike nad vse simpatičnega češkega narodnega voditelja - mučenika dr. Karla Kramařa. Slik, izbornih v vsakem oziru, je bilo par dni na razpolago v vseh velikostih. A kmalu nato sem obletal celo vrsto trgovin, da bi kupil vsaj najmanjšo, a — vse so že pošle!

Tako ljubijo Čehi svoje! Taki potratniki so češki stiskači. Učimo se od njih! Znaki »Češkega srca«, izdani v stotisočeri eksemplarjih, krvaveče srce sredi trnjeve krone — pravcati simbol vseh slovanskih src v dobi sedanje grozne vojne — so se prodajali po 1 K. V treh dneh nisi niti za desetak dobil niti enega znaka več.

Toda povedati sem hotel našim ženam in dekletom nekaj drugega v premislek: Najlepše v Pragi in v Zbraslavi je bila za vsakega Slovana in tudi Romana — češka mladina v tistih nepopisno slikovitih, neizrečeno krasnih narodnih nošah. Mislite si na tisoče zornih, lepih, mladih deklet v najrazličnejših moravskih, šleskih in slovaških pisanih, zlato in srebrno izvezenih nošah. To vam je nepozabna slika. Na glavah bele čipkaste čepice, preko teh zavezan rdeč rožast robec, oprsje v beli čipkasti košulji kratkih rokavov ter v pestrem, izvezenem životku, spodaj kratko pisano krilo s pestrimi, izvezenimi trakovi po hrbtu, dragocen predpasnik, na nogah lične visoke škornje ali pa rdeče nogavice s šolmi. Nekatere so imele na glavi namesto robocev vence iz umetnih poljskih rož in sadov ali bele čipkaste ali pisane izvezene čepice. Raznovrstnost noš je bila velika, a pogled nanje je bil vedno nad vse slikovit, radosten in veleokusen. Tudi mladeničev z malimi okroglimi klobučki s peresi, golorokili v lepih čipkastih košuljah, pestrih telovnikih, živordečih in izvezenih hlačah ter v visokih svetlih škornjih smo videli mnogo ter se jih nismo mogli nagledati.

Ko smo stopali Jugoslovani po Vaclavovem trgu k svečanosti v »Panteonu« med špalirjem samih krasnih deklet in zdravih mladeničev v teh narodnih nošah, med špa-

kakim slovenskim stavkom: dosledno je dobival nemške odgovore. Videč to, hotel sem gospoda, poslanca rahlim načinom opozoriti na nepristojnost njegovega obnašanja. Dejal sem zato: »Kaj ne, kako gospod imenitno govori slovensko?« Gospod se prikloni; poslanec pa izpregovori nekaj slovenskih besedi priznanja, na to pa zopet začne po nemško. Srd me je lomil, ko sem odhajal in sram me je bilo nemočatosti nekaterih slovenskih veljakov.

Potem se pa pritožujemo, da so v državnih službah uradniki, ki slovenščine ne znajo ter se jezimo, da med nas — zlasti v politično službo — tako radi nameščajo Nemce. Z nemščine nevednim kmetom kak konceptni uradnik nikdar ne pride v dotiko. Kar je z njim treba obravnati, store pomožne moči. Za koga naj se torej slovensko uči? Saj ve, da iz inteligence le malokomu pade v glavo, ogovoriti ga po slovensko. Tacega smatra za silneža ter se že kako poravnava z njim. Bodisi, da ga sklone k nemškemu razgovoru, bodisi, da ga »odstopi« pomožnej sili.

Ko bi se vsak slovenski inteligent zavedal svoje narodne dolžnosti in bi imel vedno pred očmi ustavno zajamčeno mu pravico, bi izginili kaj kmalu nemški uradniki izmed nas ali pa bi se naučili našega jezika. Naučili

lirjem vriskajočili, z robci in klobuki nas pozdravljajočih naših bratov in sestic. — ko smo gledali na ogromnih stopnicah pred »Panteonom« živo rožo poleg rože, vse bliščečih oči, smehljajočih obrazkov in klihočih nam: »Na zdar, Slovinci! Na zdar, Jihoslovane!« — ko so nas kinematografirali na Žofinskem otoku sredi migotajoče trume samih takih pestrobojnih mladenk in mladeničev — takrat, o Slovenke, sem mislil na Vas in bilo mi je bridko pri srcu.

Zakaj tudi Ve ne ljubite narodne noše tako, kakor jo ljubijo Čehinje? Zakaj niste Ve prav tako ponosne na dedščino svojih babic, kakor so ponosne še današnje — moderne, visoko izobražene — Vaše češke sestre? — Kadar hoče Čehinja biti najlepša, kadar hoče nastopiti najslovesneje, takrat obleče — narodni kroj. Na slavnostno zborovanje v Panteonu so prišle Čehinje v narodnem kroju, na svečanostni koncert v razkošnem »Obecnem domu« so prihitele takisto v narodni noši, na slavnostno predstavo opere »Libuše« so dospеле ali se pripeljale zopet v narodni noši. In kadarkoli sem bil kasneje tekom 14 dni v Narodnem divadlu, bodisi pri operni, bodisi dramski predstavi, prav vselej je bilo več sto deklet in žena v narodnem kroju. Vse tri slavnostne dneve so praške ulice žarele in migotale v prelestnih narodnih nošah. Ko pa je nastala zopet vsakdanska doba, so noše izginile ter se je pojavil francoski šik. A prišla je nedelja, prišel praznik, in narodna noša je takoj iznova izražala javnosti, da je — izreden dan.

Tako spoštujejo Čehinje svojo kmečko narodno obleko: s tem dokazujejo, kako svet jim je spomin na preteklost, kako eno se čutijo z ljudstvom, kako demokratični so po svojem srcu in okusu. Obleka češkega kmeta in kmetice je Čehu in Čehinji najelegantnejša toaleta. Vsi Čehi hočejo biti ob najslovesnejših prilikah ena družina, vsi kmetje, vsi kmetice, ter so ponosni na to. V obleki narodovi se zde sami sebi najlepši, najdostojanstvenejši, in mi Jugoslovani moramo z navdušenjem potrditi, da se ne varajo. Nič lepšega, ginljivejšega, navduševalnejšega nima kraljevsko krasna Praga, kakor svojo mladino v slikovitih narodnih nošah!

Nam pa je bilo bridko, ko smo pomislili, kako izgineva slovenska narodna noša vsled brezbriznosti, neukusa in nezavednosti našega ženstva. Celo pri procesijah je videti vedno manj naših žensk v pečah in avbah! To je žalostno in sramotno za naš narod ter obenem slabo izpričevalo naše narodne zavednosti.

Slovenke! Spomnite se Čehinj in posnemajte jih! Nikdar niste lepše in elegantnejše kot v noši našega naroda, v oblekah naših babic in prababic.

Dne 15. septembra t. l. se slovesno iznova otvori naše Narodno gledališče v Ljubljani. Čehi in Hrvatje ter Srbi so nam trdno obljubili, da hočejo biti tiste dni naši gostje. Tri dni zapored se bodo vršile slavnostne otvoritvene predstave in mirno zaupamo, da nas teh predstav ne bo treba biti sram. Takrat nastopimo kot narod, kulturen, zaveden, vztrajno napredujoč. In takrat nastopite tudi Ve, naše mladenke in žene, prvobornice za našo majsko deklaracijo, nastopite kot moččen faktor naših kulturnih in umetniških stremeljenj. Prihitele boste iz Ljubljane in okolice ter iz raznih slovenskih krajev veselit se z nami triumfa slovenske Talije. Ali pridete morda v švabski ali dunajski modji?

Kličem Vam v spomin poziv največje češke pevke, umetnice svetovnega slovesa, gospice Eme Destinove, ki je povabila češko ženstvo na predstavo opere »Prodana nevesta« z besedami: »Pridite v narodnih nošah!« in upam, da ga poslušate tudi Ve. Oživite našo narodno nošo najprej za tri slavnostne dneve našega Narodnega gledališča, nato pa jo nosite po češkem prekrasnem vzoru vedno pri najslovesnejših prilikah, da tudi s tem dokažete svetu, da smo in hočemo ostati tudi mi samosvoj, nase ponosen zdrav kmečki, demokratičen narod!

F. G.

Sršeni in čmrlji.

Kmečka stranka.

Bog res ne zapusti preljubih Kranicev: če moke ni, ne močnika, ne žganjcev, dandanes ko zares že vsega manjka, da že človeku skoraj ni obstanka, naenkrat, ko se človek najmanj nadja, rešilna pride Noetova ladja. V obliki kakšni? — Težka ni uganjka: to Šusteršičeva je kmečka stranka!

Uporniki.

Jaz sem vojak, in, kakor vsak, pokorščino prisegel sem cesarji, zvestobo vsem, ki višji so in starji. In če prisego svojo bi prelomil, da slab vojak sem, kdo o tem bi dvomil?

A če katoličan se izneveri, in svojemu če višjemu pastirji pokorščino odreče, se mu javno uprè, kristjan je dober, — kak to zлага se? To vesta Šusteršič in drug, Lampè.

Tri sladke besede.

Kdor dandanes na bednem sveti še dobro hoče res živeti, on mora tri stvari imeti:

Potrpežljivo angelsko, da žolč ne počí mu od jeze in od gneva spričo krivic, nesreč, ki se vsled vojne svobodno širijo od dne do dneva.

In trdno vero, ki goré prestavlja, da v težki ne obupa uri, ter končno še želodec kurji, ki žaganje in pesek mu prebavlja.

Gospodu iz dvorca.

Prepozno je sedaj, gospod iz dvorca, zaman, zaman umivate zamorca. Dovolj ste dolgo imeli nas za porca!

Ljudi poznamo vašega uzorca:

Za srebrnike oni vse storè, celó Boga ti prodadè!

Mars.

Elektrarne na Dravi.

(Konec.)

Kakšen kapital leži v takem podjetju? Falska elektrarna je bila proračunana točno na 19.500.000 K, torej okroglo 20 milijonov kron. Ali je ta številka vsled vojske postala višja ali pa se je znižala, o tem je težko soditi brez vpogleda v knjige. Vsekako je treba upoštevati, da dela podjetje od leta 1916 naprej skoraj izključno z vojnimi vjetniki in z vojaki, torej z delovnimi močmi, ki so mnogo cenejše, kakor je bilo v mirni dobi civilno delavstvo. Podjetje pač trdi, da so ti vojni delavci tudi mnogo slabši, kakor so bili oni iz mirnega časa. Na tem bo morebiti nekaj resnice, vendar se nam zdi, da ima podjetje končno pri sedanjem načinu dela še vedno dobiček. V drugi vrsti je treba upoštevati, da prihaja denar za podjetje iz Švice. V mirnem času se je dobilo za švicarski frank približno 95 vinarjev, v vojni dobi pa se je nekatere mesece plačevalo za švicarski frank celo po 2 K 30 v do 2 K 50 v. Kako ogromen dobiček ima torej podjetje že zgolj vsled te razlike v vrednosti denarja! Gotovo je treba tudi upoštevati, da je postal med vojno prav ves material, ki se rabi pri stavbi, dražji. A pri tem je treba zopet pomisliti, da ima družba kapitalistov, ki odločujejo pri falski elektrarni, celo vrsto lastnih industrijskih podjetij, kjer se izdeluje marsikatera vrsta istega materiala, ki se pri tej stavbi potrebuje, vsled tega ta elektrarna podražjenja ne občuti v isti meri, kakor podjetnik, ki je popolnoma navezan na tuje blago. Ako vse to upoštevamo, pridemo do zaključka, da proračun ni bil prekoračen, ako se je vsled vojske sploh povišal.

Če tudi tiči v takem podjetju ogromen denar, vkljub temu bo prišel oni, ki je dal denar, prav lahko na svoj račun. Proizvajanje elektrike je v naših deželah še tako malo

razvito, da stoji danes tako podjetje, kakor je falska elektrarna, med nami brez vsake konkurence. Kaj bo posledica? Strahovite cene za tok. Brezdvomno take cene, da se bo obrestoval vloženi denar visoko nad ono obrestno mero, ki je v naših krajih običajna za vloge ali za posojila. Vzemimo le prav enostaven račun: elektrarna bo proizvajala okroglo 30.000 konjskih sil. Ako računimo, da proda podjetje moč za tako ceno, da dobi za konjsko silo dnevno povprečno 50 vinarjev, tedaj je tega skupaj dnevno 15.000 K ali letno 5.475.000 K, torej okroglo pet in pol milijona K. Kdo pa veruje, da bo podjetje dalo moč za tako nizko ceno? Danes, ko se z oziranjem na razmere lahko sklicuje na splošno draginjo, ko lahko izrablja okolnost, da bo pomankanje delavnih sil trajalo po vojski še dolga leta in bo vsled tega povpraševanje po električni moči neobičajno veliko. Gotovo je, da bo letni dohodek te elektrarne naravnost ogromen. In letni izdatki, režije? Te so pri takih napravah naravnost malenkostne. V elektrarni sami bo zaposlenih uprav malenkostno število ljudi, morebiti 20—30. Razen tega bo treba nekaj izdati za ohranjanje strojev in poslopij. Drava pa da vodo zastoj. Najdražje utegne še biti vzdrževanje napeljave do posameznih odjemalcev, toda tudi tu to obstoji iz betona in železja, tako da desetletja in desetletja to ne bo dalo posebnih izdatkov, med tem ko mora napravo v lastni hiši itak plačati odjemalec sam. V teh razmerah prav gotovo ni pretirano, ako se trdi, da se bo vloženi denar obrestoval sijajno, razun tega se bo lahko vsako leto odpisalo na strojih in vseh napravah toliko, da bo najmanj v 15 do 20 letih vse podjetje do zadnjega vinarja zopet poplačano. Tok pa tudi potem ne bo postajal prav nič cenejši!

Ako človek preišluje o teh vprašanih, pač ne more priti do drugega zaključka, kakor zahtevati, da se take naprave podržavijo. Javnosti, celokupnosti so namenjene, naj jih torej tudi celokupnost upravlja, noseduje, država naj bo v imenu celokupnosti lastnik takega podjetja. To je edino pravično. Hvala možem, ki so ljudstvu zgradili tako podjetje, toda ta hvala ne more iti tako daleč, da bi bilo ljudstvo vsled tega za večno suženj gospodov denarnih mogotcev. Tembolj je to stališče pravično, ker oni, ki so se pri zgradbi podjetja najbolj trudili, delavci, inženirji, uradniki, itak od poznejših ogromnih dohodkov tudi ne bodo imeli ničesar. Naj tu javnost poseže vmes.

Gospodarske posledice teh elektrarn bodo zelo velike. Občutil jih bodo delavec, ker se bo naselila v dravski dolini velika industrija. V Rušah že gradijo tovarno za dušik. Bo to podjetje, kjer bo zaposlenih 600 in morebiti še več delavcev. Na selniškem polju v neposredni bližini falske elektrarne se menda tudi že pripravljajo načrti za kako novo podjetje, ker se denarni mogotci že zanimajo za nakup zemlje. In to bo šlo tako dolgo naprej, dokler bo še kaj prostora v levi dravski dolini. Posledice bo na občutil tudi mali podjetnik, obrtnik, poljedelec. Slehernega bo pomankanje delavnih moči sililo k rabi strojev in elektrike. Vse prebivalstvo na se bo brezdvomno takoj poprijelo električne razsvetljave, ker je ta najlažja, najbolj praktična in koncem konca še vedno najcenejša.

Najbrezpomembnejše bodo posledice za splavarstvo po Dravi, dasiravno so se naši pohorski lesni posestniki ravno za to najbolj bali, ko se je začelo komisijonirati za falso elektrarno. Če pogledamo kakih 25 let nazaj, takrat je bil promet s flosi in šajkami pač še prav ogromen. Nič nenavadnega ni bilo da je plulo v enem dnevu po dvesto flosov in šajk proti Mariboru. Toda v zadnjih dveh desetletjih se je to nenavadno naglo spremenilo, promet na Dravi je tako padel, da je bila zadnja leta pred vojsko že redkost, če je plulo po Dravi par flosov. Zraven Drave napeljana koroška železnica je v tem pogledu konkurenco Drave skoraj popolnoma izločila. Vkljub temu je enodušen nastop lesnih posestnikov in trgovcev desegrel, da so morali podjetniki elektrarne skrbeti za napravo, ki bo vkljub visokemu jezu omogočila flosarenje. V ta namen je v jezu napravljena posebna »cesta za flose«. Je to velik štirikot, podoben globoki škatlji, ki je tako obsežna,

da ima notri tudi največji flos prostora dovolj. Ta škatlja ima zatvornico na gornji strani jezca in na spodnji strani. Ako spodnjo zatvornico zaprem, zgornjo pa odprem, tedaj se vlije od zgoraj voda v škatljo in se napolni ravno tako visoko, kakor stoji Drava na gornji strani jezca in sedaj se flos, ki se je pripeljal od zgoraj, lahko potisne v škatljo, zgornja zatvornica se zapre, spodnja se počasi odpre, da voda iz škatlje zopet odteče; in ko je je odteklo toliko, da je voda v škatlji le tako visoka, kakor je Drava pod jezom, se lahko flos pelje zopet naprej. Torej prav enostavna in vendar prav zanimiva, naprava. Seveda je Drava v prostoru nad jezom, v tistem jezeru, ki sega pri falski elektrarni skoraj 10 kilometrov daleč, zelo mirna, skoraj stoječa. V tako mirni vodi bi flos sam šel silno počasi naprej, zato je elektrarna morala nabaviti motorni čoln, ki bo hitro vlekel vsak flos preko tega jezera do opisane škatlje. Flosarstvo se bo torej lahko vršilo v kljub elektrarnam.

Velevažno je tudi vprašati, kake bodo posledice v narodnem oziru. Meni se zdi, da se v tem pogledu Slovincem ni treba prav nič bati. Jaz pravim, da je največje podjetje cele dravske doline južna železnica (koroška proga Maribor - Celovec). To veliko nemško podjetje slovenskega življa v dravski dolini ni moglo uničiti, temveč ga je še krepilo. Ni se nam torej vsled elektraren, vsled ostalih novih podjetij prav nič treba bati, ako bomo vršili narodno vzgojevalno delo vsaj v isti meri, kakor smo ga v teh krajih vršili zadnja leta pred vojsko. In če bomo to svoje delo še podvojili, če bomo tudi prav pridno gospodarsko organizirali svoje male in srednje ljudi po tej lepi dolini, če bomo skrbeli morebiti celo za ustvaritev nekaj narodne industrije, potem naj postavijo elektraren v to dolino, kolikor jih hočejo, nam to narodne smrti ne bo prineslo, kakor se moreli sanja kakemu vsenemškemu purgarju v Mariboru. Vkljub vsej tej zavesti bi morebiti ne bilo napačno, opozoriti na to dolino takoj tudi bratski češki denar. Tovarna za umetna gnojila pa bi končno mogla biti tudi že s slovenskim denarjem mogoča, saj so slovenske združne organizacije kakor poklicane za to, da preskrbe enkrat članicam lastno podjetje te vrste!

Študirajmo, pripravljajmo se, delajmo, potem se morebitni načrti narodnih nasprotnikov s temi dravskimi podjetji proti nam nikdar ne bodo obnesli. Prav od nas samih je odvisno, ali se jih v narodnem vziru naj bojimo ali ne. Jaz pravim: Ne bojmo se jih, raje delajmo!

Mladin.

Vsa norost avstrijskega velenemštva tiči v tem, da hočejo dokazati, da je 10 več nego 18, in če bi se kranjski Nemci pridružili temu, potem bi se morali postaviti na stališče, da je 20.000 več nego 490.000! Taka matematična nezmisel pa bi morala tudi v političnem življenju ostati nezmisel, in dokler bodo avstrijski Nemci poskušali v političnem življenju pobijati Adama Rieseja, je jasno, da razburkana javnost ne bo pomirjena niti na Kranjskem, niti drugod v Avstriji.

Dež. poslanec dr. Iv. Tavčar
(»Slov. Narod«: Strahu ne poznamo.)

Ob Soči.

Kaj bo s šolami v Gorici? Povedali smo že, da je deželni šolski svet sklenil, da otvori jeseni v goriškem mestu vse šole, ljudske in srednje. Ali kakor smo že ugotovili, je prosto samo poslopje nemške gimnazije, druga šolska poslopja so zasedena in kar treba na teh zavodih popraviti, se ne bo popravilo, kakor se kaže. Do jeseni je še dobra dva meseca in tako bi se mogla otvoriti samo nemška gimnazija. Slovenci pa ostanemo brez šol. Prosimo poslance, da v tem oziru prav energično nastopijo. Popravljaja se šulferajnska šola na Senenem trgu. Tako bi bilo mogoče otvoriti na jesen poleg nemške gimnazije tudi nemško ljudsko šolo. Za Italijane se bo poskrbelo najbrže tako za šolo, za nas pa prav nič. Škandalozno je tako

postopanje vlade s tako trpečim slovenskim prebivalstvom.

Oddelek za shranjevanje ključev. Na goriškem magistratu so ustanovili oddelek, ki ima nalogo, sprejemati in shranjevati ključe onih stanovanj in hiš, katerih lastniki so odsotni. S ključem skupno se izroči tudi zapisnik predmetov, shranjenih v stanovanju. To šele sedaj! Varstva lastnine smo zahtevali takoj po zopetni osvojitvi Gorice. Koliko je bilo od takrat do sedaj tatvin v mestu!

Tramvaj v Gorici že vozi, ali vozi le vojaštvo. Civilen človek se lahko pelje s fijakarjem za 10 K okoli vogla ene ulice. Tramvajski vozovi so s tramvajске črte Videm - Tricesimo. Vozovi so jako dolgi in prostorni. Želeti je, da se bodo skoro mogle tudi civilne osebe voziti s tramvajem, zlasti ob dohodu in odhodu vlakov.

Za ceno črešenj se je bil pravi boj med tržnim komisariatom v Gorici in prodajalci. Maksimalni ceni se prodajalci niso hoteli udati in tako so bili s črešnjami izgubili s trga tudi drugi pridelki. Blago se je pošiljalo iz dežele in dunajski navijalci cen so imeli priliko na Goriškem okoristiti se z raznimi prvimi pridelki. Na to so se dopustile cene 5, 5'20 in 5'40 K, na kar so prišle črešnje in druge stvari zopet na trg. Prav bi bilo pač, da se ukrene glede cen nekaj srednjega, da ne bo pridelovalec imel izgube pa tudi ne pretiranega zaslužka in da konsument ne bo vedno le izkoriščen. Pri resnem premostrivanju razmer se že da dobiti pravo pot.

Kaj bo z izplačilom naknadne podpore? Dan na dan čujemo vprašanja, kodaj se izplača naknadna begunska podpora do 500 K za osebo? Danes vprašajo to zopet mnogi, ki jo težko čakajo. Oblast, zgani se!

Dobrih nasvetov Goričanom sedaj ne manjka. Verjamemo, da prihajajo iz dobrega namena. Kar se tiče kmetovanja, moramo pred vsem pribiti dejstvo, da goriški kmet ni starokopitnež, toda pod razmerami, ki so vladale v deželi, je obubožal in si ni mogel nikamor pomagati. Tako je kmetovanje ostajalo, kakor je bilo. Vendar pa je bila želja v našem kmetovalcu, da se mora kmečko delo dvigniti in zboljšati, jako živa in tuintam smo videli žilave razmahe, kako si je hotel naš kmetovalec pomagati. Ali v deželni in državni upravi ni bilo za slovenskega kmetovalca ob Soči nikdar dobrega razpoloženja. V deželni hiši, v kmetijskem društvu je vladal italijanski duh, ki je hotel ugonobiti slovensko kmetijstvo. Pomagal mu je duh po c. kr. uradih. Ob strašnem nasprotovanju s strani teh upravnih faktorjev se je goriški kmet vendar le še držal, ali kar je napravil, si je napravil s svojo pomočjo. Občudovanja je vreden v tem oziru. Kako velikega pomena je Gospodarska zadruga za goriško okolico. Češki in drugi kmetijski strokovnjaki, katere je vojna privedla na Goriško, so računali, koliko in kaj bi se dalo pridelati v tej lepi, rodovidni deželi. Tudi goriški kmetovalec ve to. Ali treba pred vsem v deželi reda v upravah in srca pri deželni in vladnem zastopu za kmeta. Glede sadjereje in zelenjave treba res poskrbeti še bolje, da bo več teh pridelkov. Kar se tiče trte, pa je stvar ta, da je obdelovanje vinogradov res drago in da v slučajih skupiček ni v nikakem pravem razmerju z delom in troški. S tem vprašanjem se treba baviti. Seveda se more trta opustiti le tam, kjer ne daje pravega dobička pa bi se moglo z drugim pridelkom več prisluziti. Sicer pa je vzrok za nepravo razmerje med delom in skupičkom tudi ta okolnost, da je bilo vino pred vojno preveč po ceni. Kaj bi se dalo napraviti s finim briskim vinom, kako drago bi ga bilo mogoče prodajati! Tako pa gre za bagatelo v svet. Prepričani smo, da se bodo po vojni gospodarske razmere na Goriškem temeljito predrugačile v prid našega ljud-

stva, ki se hoče okoristiti s svojo zemljo kar najzdatnejše.

S Krasa. Zaroda po trtah je malo, ali kar ga je, je lep. Žito istotako. Krompir kaže še precej, ker je prišel še o pravem času dež. Ako ne pride kaka naravna ali umetna uima, se sme upati na boljše prihodnje leto. Teran (refošk na Krasu) je od 7—9 K liter, belo vino 7 K, na debelo.

V Krepeljah na Krasu so se pri zadnji nezgodi ubile vse šipe po stanovanjih in stropi so se stresli na tla.

S Krasa. Aprovizacija je pri nas tako nezadostna, da se ž njo niti otrok ne more vzdržati, kaj šele odrasli ljudje in delavci po polju. Lani je bila vsled suše in velikega števila vojaštva letina tako slaba, da tudi večji posestniki niso pridelali niti potrebnega semena. Iskanje semena je združeno z nevarnostmi in stroški. Ženske in nedorasla mladina so hodili v Furlanijo po koruzo. Večkrat jim je bila odvzeta brez kake odškodnine, morale so se uboge ženske prazne vrniti domov. Koliko jih je bilo tam v smrtni nevarnosti, ko so morale bresti široko in globoko vodo. Nekateri so se potopile. Sedaj odhajajo ljudje trumoma na Kranjsko, Štajersko in Hrvasko, kjer plačujejo za liter koruze 6—8 K, liter prosa 5 K, liter fižola 5—10 K. Dogodi se tem revežem, zlasti v Zagrebu, da jim vse vzamejo in jih zapro za par dni. Isto bo, oziroma je že, v Novem mestu, Mariboru in drugod. Poklicani faktorji se ne brigajo za nas, ko si hočejo naši ljudje sami pomagati, jim pa vse vzamejo. Kaj smo slovenski Kraševci prokleti, da moramo umreti lakote? Orožniki po vlakih jemljejo živež našim ljudem. Dogaja se to že skoro doma, med Št. Petrom in Sežano. V Novem mestu na Kranjskem se je dogodilo 3. t. m. to-le: Precej ljudi z vrečami je čakalo vlaka. Pride komisar z orožnikom, poprašuje in ko mu vsi po pravici povedo, reče: »Vidim, da ste res potrebni in niste prekupci, ali kake zastopnike imate, da vam ne preskrbe potrebne hrane. Svetujem vam, da ne pridete več sem, ker jutri bi bil primoran odvzeti vam vse žito. Telegram pošljem tudi na vaše glavarstvo in poslanca.« Ali bo to kaj pomagalo ali bomo morali gladu umreti? Nekateri ljudje nemške narodnosti pa se pri nas mastijo in bogatijo. Zakaj imajo vodstva okrajnih aprovizacij v rokah Nemci? To je škandal, ki pa kaže pravo ljubezen vlade do nas. Zahtevamo v tem pogledu nemudoma potrebne izpremembe.

Gospodarstvo.

Nova žetev. Dne 6. junija je imel prehranjevalni svet na Dunaju svoje posvetovanje o novi žetvi. Splošno se je naglašalo, da mora ostati pri sedanjem državnem gospodarjenju. Samo glede prikrivanja pridelkov se izdajo strožje odredbe. Mali mlinci naj se kar najstrožje nadzorujejo, ker pospešujejo tihotapstvo moke. Dr. Gargitter je izvajal, da sedanje nerednosti nimajo svojega izvora v sistemu, marveč v pomanjkljivi izvedbi odredb. Zastopnik vlade dr. Paul je zastopal stališče, da treba državno gospodarstvo brezpogojno pridržati in se truditi, da se vse stori za popolno preskrbo prihodnjega leta. — Med avstrijsko in ogrsko vlado je prišlo baje v glavnih vprašanjih prehrane do sporazuma. Obe vladi sta se zedinili, da je treba mlačvo v obeh državah monarhije enotno organizirati in potem žito čim preje razdeliti. V prvi vrsti se bodo preskrbele one pokrajine, ki so preskrbe najbolj potrebne. Ogrska vlada je odredila, da se mlačna dela izvrše prej kakor prejšnja leta.

Cena kave in sladkorja pred 100 leti. Dne 18. maja 1818 je veljalo šest funtov fine zelene kave 6 gld. 18 krajcarjev in šest funtov finega sladkorja 5 gld. 17 kr.

Promet z zdravili. Ker zmanjkuje zdravil, je izdalo notranje ministrstvo naredbo za ureditev prometa z zdravili. Ustanovi se strokovna poslovalnica, v kateri bodo zastopani strokovni krogi. Ugotovi se najprej zaloga določenih zdravil, ki se bodo oddajala le v neobhodni potrebi. Naredba obsega tudi posebne omejitve o zdravniškem zapisovanju in o oddaji zdravil. Prišli smo torej že tako daleč, da treba štediti celo pri zdravilih.

Zelenjava in sadje iz ruske Poljske se bo dobilo le potom zelenjavnega in sadnega urada na Dunaju, ne pa direktno od vojaškega guvernerstva v Ljublinu. Vse se centralizuje in razdeli po deželah; seveda se razdeli le foliko, kolikor preostane od množine, ki jih potrebuje vojaštvo. Do odposiljatve teh živil pa je še daleč, ker cene še niso določene. Bržčas se vsa ta poljska zelenjava in sadje konservira za zimo, ker zelenjave je zasedaj doma dovolj. Na sadje pa je še časa počakati.

preganjanjem), ki so se uvedle v zadnji dobi proti Jugoslovanom. Čehi so seveda tudi proti sedanjim vladam, a Poljaki so se izrekli naravnost, da se mora odstraniti Seidlerjeva vlada. Seidler ne more ničesar. Po parlamentu zato že strašijo z Seidlerjevo grožnjo, da bo državni zbor razpuščen ali da se začne vladati brez državnega zbora po § 14. Te dni je odstopil notranji minister grof Toggenburg, na njegovo mesto pa je bil imenovan dunajski policijski predsednik pl. Geyer. Dosedanji predsednik urada za ljudsko prehrano Paul je bil imenovan za ministra. Priprave za absolutizem so v polnem teku, in vse kaže, da se bližamo resnično policijski vladi. A za kako dolgo? —

— **Shod na Brodu ob Kulpi.** Nameravani tabor v Metliki je vladá zabranila. Dovoljen je bil samo pozdrav pred mestno hišo v Metliki.

— **O shodu na Vrhnikih** mi nismo smeli objaviti resničnega poročila, zato pa razširja dunajski oficijozni list sledečo potvorbo: »Fremdenblatt« poroča iz Ljubljane: Na Vrhnikih je bilo za 4. t. m. sklicano zborovanje Slovenske ljudske stranke ki ga je pa oblast prepovedala. Vkljub prepovedi se je zbralo 8000 oseb pod milim nebom. Poslanca Korošec in Gostinčar sta govorila o »preganjanju« Slovencev in krepko protestirala proti vladi, pred katere očmi se gode taka preganjanja. Vladni komisar, ki je kmalu prišel, je poslanca opozoril na posledice njih ravnanja, pa spričo razburjenega razpoloženja zborovalcev shoda ni mogel preprečiti. Zborovalci so sprejeli resolucijo, ki najostreje obsoja ravnanje vlade z Jugoslovani.

— **Jugoslovansko gibanje in grof Toggenburg.** Celjska »Deutsche Wacht« se togoti, da se »prepovedani« slovenski tabori vendarle vrše ter da so govori na teh taborih taki, da so vsi konfiscirani. Da so naši tabori prepovedani, nemški Volkstagi pa ne, tega nemški hujskač ne pove. Končuje pa svoj izbruh takole: »Zgodilo se je torej to, pred čemer smo vladne kroge vedno svarili, ko smo prorovali, da bo jugoslovanska propaganda narasla. To gibanje je danes tako silno, da je — — skoraj že prepozno. Odgovornost za ta »prepozno« nosi v prvi vrsti notranji naš minister grof Toggenburg, ki je smatral jugoslovansko propagando za velepatriotično delovanje. Ta mož je zrel, postati srbski ministrski predsednik.« — Človek res ne ve, ali naj bolj občuduje nemško celjsko pdrznost ali neumnost.

— **»Novice« ne izidejo?** Dnevnik »Novice«, ki so ga nameravali izdajati Susteršič, Lampe in Pegan, najbrže ne izide. Zbirka za tiskovni fond »Novic« je imela skrajno klavern uspeh, na drugi strani pa se zdi, da vlada, ki prihaja do spoznanja, da je vsako Šusteršičevo politično podjetje že vnaprej falirano, noče dati zadostnih sredstev na razpolago, ki bi zasigurala »Novicam« saj nekaj mesecev življenja. V zadnji izdaji »Resnice« ni več običajnega poziva na zbiranje in priglaševanje naročnikov.

— **Ubogo spodnještajersko nemštvo!** Večkrat smo že trdili, da bi koroška in spodnještajerska nemškutarija brez slovenskih talentov sploh ne igrala nobene vloge. Vsi voditelji in glavni možakarji teh nadutih in nestrpnih posilincev so bivši Slovenci, torej renegati ali pa sinovi renegatov. Ze njih imena povedo, da so potomci slovenskih kmetov, slovenskih uradnikov, trgovcev i. dr. Mnogi so bili še nedavno dobri Slovenci, a denar ali osebni preprič jih je izpremenil iz Pavlov v Savle. Tak je bil rajni Karel Linhart, pristna ljubljanska srajca, ki je umrl 3. t. m. šele 36 let star. »Deutsche Wacht« joka nad njegovim grobom, kakor bi legel vanj največji genij spodnještajerskih Nemcev, mal Bismarck ali vsaj mal Seidlerček. »Najširši javnosti, da, daleč preko avstrijskih mej je bil znan« — piše »D. W.« — »ta dolgoletni, radostno požrtvovalni voditelj, mož redke nadarjenosti in usodna je izguba njegova za našo stranko.« Dalje piše: »Bil je mož smotrene energije, poln veselja do žrtev in dela, sijajen, navdušujoč govornik.« Pred cesarjem je govoril baje tako krasno, da mu je cesar »z največjo gorkoto opetovano stisnil roko« in da se je dunajski župan po tem govoru izrazil: »Ob govoru urednika Linharta sem imel občutek: ta velenadarjeni mož je danes pred našim cesarjem napravil svoj politični testament.« In »D. W.« konstatira: »Tiskovni odsek ima zdaj velike skrbi, kdo bo njegov naslednik.« No-

vega Linharta, tako sposobnega urednika pač ne bo mogoče najti!« — Tako priznavajo spodnještajerski Nemci in nemškutarji, da je bil Slovenec Linhart med njimi prava luč, da ga nimajo med sabo enakega, da jim je bil Slovenec renegat najboljši voditelj! Da, da, Slovenci smo nadarjen narod, s katerim je težko tekmovali. To ni nadutost, to je resnica, ki nam jo priznavajo sami Nemci. Zato pa se ne damo teptati!

— **† Renegat Linhart.** Ptujski Linhart, ki je blatil Slovence pred cesarjem, je govoril pred 13 leti, ko je bil še radikalen socialni demokrat, vse drugače. »Straža« navaja nekatere stavke iz njegovega govora, dne 19. novembra 1905 v Trbovljah, ki so pa bili tako hudi, da jih je cenzura deloma črtala, kljub temu da vživajo danes nasprotniki vso prostost govora in pisave. Pa še to, kar je ostalo nečrtanega, pové, kdo da je govoril pred cesarjem. Linhart je govoril takrat v Trbovljah: Kaj je vzrok, da je vsa naša politika tako zamazana? Na Ruskem je napredek, na Italijanskem tudi. Nemški Viljem se boji ljudstva. Tudi Avstrija nima razvika kakor druge države. To zato, ker je Nemčija država Nemcev, Italija država Italijanov, Avstrija konglomerat (znos) vseh smeti cele Evrope. Avstrija je zusammengeheiratetes Reich. Zato je slabša ko Turčija; in vendar pojejo lepe pesmi o njej. (Konfiscirano.) Tudi mi se ne prodamo Nemcem in nemškutarjem ali Italijanom. Mi imamo le boj proti tistemu: Vse za vero, dom, cesarja! Za vero naj skrbi vsak sam, za dom homo skrbeli mi, ko dobimo pravice (konfiscirano). Rudar je bolj zrel za politiko, bolj potreben (konfiscirano). »Slovenec« pa poroča med drugim: Seidlerja zadene velika odgovornost, ker je pripustil Linharta h kroni. Linhart je bil še v prvi polovici prvega desetletja odločen socialni demokrat anarhistične struje. V Ljubljani je govoril na shodih v anarhističnem, republičanskem smislu. Ne enkrat, večkrat je govoril proti monarhiji, proti dinastiji . . . — Ko so se ga odkrižali slovenski socialni demokratje, se je vsiljeval ljubljanskim naprednjakom ter je poskušal pisati v radikalno svobodomiselnem duhu proti klerikalizmu v slovenske napredne liste. Toda tudi tu so mu pokazali vrata. Kot izobčenec naroda se je prodal štajerskim nemškutarjem, izdal je svojo kri, svoj jezik, svojo mater ter postal renegat. Njegov »Stajerec« je bil gnus vseh gnusob. Njegov zadnji izdajalski zločin je bil nastop na Dunaju. A večna Pravica mu je položila svojo težko roko na prsi: te dni je umrl! Še zelo mlad. Bil je nadarjen, žal, izgubljen Slovenec.

— **Koroški renegati.** Tajni svetnik deželni glavar baron Aichelburg je peljal deputacijo k cesarju. V tej deputaciji je bilo tudi sedem rojenih Slovencev. Tajni svetaik dobro ve, da je teh sedem Slovencev odpadnikov svojega rodu, renegatov, ki so pri ljudskem šteju svoj rod zatajili in se zapisali za Nemce, da vedno z Nemci proti Slovincem volijo itd. Kljub temu pa jih je peljal k cesarju kot zastopnike Slovencev, tako da je moral vsakdo in morda tudi cesar biti mnenja, da so pravi, narodni Slovenci, zastopniki tistih 83.000 Korošcev, ki so se pri zadnjem ljudskem šteju priglasili kot Slovenci. To je bila sleparija, ki se tajnemu svetniku slabo podá. Poštenost bi bila zahtevala, da bi bil tajni svetnik cesarju povedal popolno, nezabrisano resnico. Potem pa bi bil moral govoriti prilično takole: Na Koroškem imamo tri vrste Slovencev. Eni so tako narodni, da jim z vsemi našimi sredstvi ne pridemo do živega — teh se je leta 1910. našlo žal le še 83.000. Potem jih pride lepo število takih (Slovenci pravijo, da jih je kakih 30 do 40 tisoč), ki sicer med seboj samo slovensko govore, dostikrat nemškega sploh ne znajo, ki pa se dajo ustrahovati in so vsled tega vpisani kot Nemci in jih sicer politično vporablamo zoper Slovence. Tretja vrsta koroških Slovencev so pa ljudje, kakor jih tukaj predstavlja sedmorica; to so sicer rojeni Slovenci, pa se štejejo za Nemce, delajo vedno le nemškonacijsko politiko, mesto »Hej Slovani« in »Lepa naša domovina pojejo

Cena črešenj v Gradcu in Ljubljani. V Gradcu se prodajajo črešnje po 2 K 50 vin. do 3 K kilogram, v Ljubljani pa so 7 K. Pa smo vendar tako blizu Vipave in Goriške.

Vse, kar pričakujemo, pričakujemo od kolesa, ki se s časom vrti. To kolo se pa danes prav urno vrti, zategadelj nimamo povoda, da bi se pred vitezom Seidlerjem bali ali pa še celo tresli od strahu!

Dr. Ivan Tavčar.

Politične vesti.

— **Državni zbor in Slovani.** Ker zahtevajo vse poštene in vsaj deloma demokratične stranke, da se skliče zopet državni zbor, in ker je treba državi denarja, se je začel Seidler s strankami pogajati. Seveda najprej z nemškimi in drugimi ter nazadnje šele s slovenskimi. Ker Seidler nima večine, bi moral iti v pokoj. Toda on še ne gre, nego zahteva, da mu mora državni zbor dovoliti računski provizorij in davke ter mu mora ukrotiti Čehi in Jugoslovane. Da bi pridobil Nemce, je začel proti Čehom in Jugoslovanom z najodločnejšim pritiskom: prepovedal je shode ter ukazal konfiscirati liste ter jih celo ustavljati. Toda niti Nemcev ne more pridobiti brezpogojno; zlasti nemški socialni demokratje so ga s smehom odbili. Nato se je začel pogajati s Čehi, Poljaki, Ukrajinci in Jugoslovani. Dr. Korošec in dr. Vukotić sta Seidlerju v imenu Jugoslovanskega kluba povedala, da stopijo Jugoslovani proti sedanji vladi v najostrejšo opozicijo ter da se vsi tozadevni sklepi store v popolnem edinstvu s Čehi. V komisiji za kontrolo državnih dolgov je glasoval slovenski državni poslanec dr. Jankovič proti vojnemu posojilu, da izrazi s tem protest proti persekucijam (pritiskom in

Tedenske vesti.

rajsi »Die Wacht am Rhein« ali »Heil dir im Siegerkranz«, z eno besedo, na te se nemški nacionalci smejo bolj zanesti kakor sami nase. Ta vrsta koroških »Slovencev« je sicer maloštevilna, zato pa tem glasnejša in drzejša. Mi nemški nacionalci jih sicer nikoli ne uvažujemo kot Slovence, niti ne kot »bindišarje«, kadar pa potrebujemo prič zoper narodni del koroških Slovencev, so nam pa te vrste »Slovenci« dobrodošli. Tako tudi danes! — V tem smislu bi bil moral baron Aichelburg /govoriti, če bi bil hotel cesarju kot njega tajni svetnik povedati polno resnico. Sedaj pa vprašamo, če se postopanje, ki smo je opazili ob priliki te deputacije, sklada z onim spoštovanjem, ki ga je v s a k d o — celo pod strogo kaznijo — napram Nj. Veličanstvu dolžan, in ali se ne pravi to spoštovanje na krut način žaliti, če se cesarju na naslovesnejši način najvažnejše reči predstavljajo v luči očitne laži? Ali pa misli baron morda, da je naloga tajnih svetnikov, da cesarju resnico — utaje?

Imamo mnogo rojakov, ki se radi bahajo s svojim rodoljubjem, ki pa v prosep domovine in našega naroda ne store ničesar. Naš narod je v veliki nevarnosti, ker je povsod oklopljen od neprijateljev; vendar ne obupavam, nego upam, da se narod ubrani vseh, če bo le hotel. Ni dovolj reči »jaz hočem«, nego vsakdo mora pomagati, mora delovati, mora žrtvovati kar more za skupni blagor, zlasti za ohranitev narodnosti.

František Palacký (1876).

J. D. S.

Vabila za udeležbo pri ustanovnem zborovanju J. D. S. 29. in 30. t. m. so razposlana. Če bi kateri pripadnik ali somišljenik JDS. po krivdi pripravljalnega odbora ali pošte ne bil prejel vabila, naj se blagovolji priglasiti. Organizirani pripadniki dobijo vabila od svojih društev, oziroma krajevnih organizacij, kamor jih je pripravljalni odbor JDS. naslovil skupno za vse člane.

Vse prijave udeležnikov na ustanovnem zborovanju JDS. morajo biti poslani pripravljalnemu odboru JDS. (Ljubljana, Sodna ulica št. 6) zadnji čas do 20. t. m. Iz prijav naj bodo natančno razvidni vsi potrebni podatki (ime in naslov, prihod, odhod, prenočišče, prehrana, sedež za koncert). Kdor ima v Ljubljani sorodnike in če pripravljalnemu odboru ni treba skrbeti za prenočišče ali prehrano, naj javi samo svoj polni naslov in udeležbo.

Poslovanje JDS. 29. in 30. t. m. (pripravljalni odbor, stanovanjski in prehranjevalni odsek) se vrši v Narodnem domu na levo, spodaj. Vsak udeležnik naj se po prihodu takoj zgleda tukaj. Ker so v Ljubljani prehranjevalne razmere zelo težavne, že zdaj opozarjamo zunanje udeležence na potrebo, da si vzamejo za dva dni s seboj vsaj delno preirano (kruh, svinjino).

Snovanje krajevnih organizacij JDS. V zadnjih tednih se je sicer prijavilo mnogo novih organizacij, vendar pa je po slovenski zemlji še mnogo krajev, v katerih so vsi pogoji dani za uspešno delovanje naših političnih organizacij. Torej krepko prijeti za delo zadnje tedne pred ustanovitvijo stranke. Izkušnja kaže, da je mogoče pri dobri volji povsod doseči lepe uspehe — toda dobre volje in smisla za višje vsenarodne cilje ne sme nedostajati. Narod, ki ima v važnih zgodovinskih dobah visoke in splošne cilje pred seboj, nikdar ne padé. Pripravljalni odbori naj povsod pospešijo svoje delo. Kjer pa še niso pričeli z delom, naj ne odlašajo. Čas hiti in ne vemo, kakšni časi se nam bližajo. Morda bomo rabili duševnega in političnega vodstva povsod, v vseh krajih naše zemlje, kjer se stekajo misel in stremljenja našega ljudstva in to ne samo z vidika stranke, temveč splošno narodnih in človeških koristi. Pridobitve duševne in gmotne kulture v slovenskih pokrajinah moramo varovati in naj se razvija bodočnost v kakršnikoli smeri. S snovanjem krajevnih organizacij tudi ne smemo prenehati z ustanovitvijo stranke. Organizacijsko delovanje mora biti v stranki nekaj trajnega in stalnega. Zato kličemo: Vsi, ki še niste pričeli, na delo! Ni še prepozno!

— **Draginjska doklada za učitelje.** Uradno se poroča: Zakonski načrt, ki dovoljuje draginjske doklade učiteljem v letu 1918., parlamentarno še ni rešen. Vlada je zato odredila začasno odpomoč. Deželam se bodo pod gotovimi pogoji (?) dali na razpolago državni predujmi, ki jim bodo omogočili, da izplačujejo učiteljem in njihovim preostalim začasno draginjske doklade v višini do treh četrtin tega, kar je določenega v omenjenem zakonskem načrtu, in sicer od 1. januarja 1918 do končne ureditve draginjskih doklad.

— **Deputacija rudarske Unije pri ministru Homannu.** Dne 4. junija je bila pri ministru za javna dela Homannu rudarska deputacija ter mu je predložila želje in zahteve unijskega zbora rudarjev. Homann je obljubil, da hoče pomagati po svojih močeh ter je povzročil, da se vrši skupna seja z vojnim, finančnim in ministrstvom za javna dela. Deputacije so vodili člani delavstva Jarolim, Pohl in poslanec Glöckl.

— **Za zvišanje delavskih plač.** Delavci tvrdke za žično industrijo v Celovcu so vložili po svojih zaupnikih vodstvu tvrdke, dne 3. maja prošnjo za zvišanje plač. Že 5. maja se je pogajala tvrdka z dvema delavcema iz vsakega oddelka, in službujoči delavci so dosegli 40odstotno, vsi drugi pa 30odstotno povišanje plač. Pravzaprav niso dobivali delavci tega podjetja doslej nikakih doklad, kakor so jih imeli delavci drugih obratov. Toda delavci morajo biti vključeni temu zadovoljni s tem, kar so dosegli. V kovinski industriji je namreč še nekaj obratov, ki niso dovolili že od početka vojne nobene doklade, a tudi delavci se za to niso pobrigali, ker so imeli doslej dovolj visoke dnevnine.

— **Tarifi za brzovlake zopet zvišani!** Kakor poroča »Tarifanzeiger«, nameravajo iznova zvišati osebne tarife na brzovlakah avstrijskih državnih železnic. Najlepše pa je to, da človek plača I. ali II. razred, a mora vso vožnjo stati, ker se vozi vzlic visoki voznišini še vedno preveč ljudi za tako piclo število vagonov.

— **Dom za odpočitka potrebne žene** srednjega stanu osnuje baje ministrstvo za socialno skrbstvo v Gradcu.

— **Karte za tobak** so začeli izdajati na Dunaju dne 8. junija. Tobak se bo delil 4 dni dopoldne in popoldne.

— **Eksplodije na Goriškem** so vsakdanja prikazen. Tržaški listi opisujejo vsak dan nesreče, ki se dogajajo kmetom na polju z ročnimi granatami ali brezskrbnim otrokom, ko se igrajo. Ljudje, ki prihajajo z Goriškega, poročajo tudi o raznih drugih eksplozijah. Tako je bila te dni zopet neka eksplozija blizu Gorice.

— **Iz Postojne.** Dne 29. maja 1918 se je vršil v Postojni v prostorih hotela Paternost sestanek članov krajevnih organizacij »Jugoslovanske demokratične stranke«. Sestanka se je udeležil tudi poslanec Ribnikar iz Ljubljane, ki je v vznešenih besedah govoril o namenu in nalogah J. D. S. — Med drugim je omenil, da bo J. D. S. zastopala interese vseh stanov, torej tudi delavca, kmeta, rokodelca, obrtnika itd., ter da se bo zlasti potegovala za splošno, enako in tajno volilno pravico vseh slojev, brez razlike stanu. Jugoslovanska demokratična stranka se bo potegovala tudi za žensko volilno pravico. Na ta način bi žena postala politično enakopravna z možem, kar se je ravno v teh resnih časih pokazalo za potrebno in koristno. — Navzoče članice in člani so pazljivo poslušali izvajanja gosp. poslanca, ter so se mu za njegov trud zahvalili z živahnim ploskanjem in »Živio« - klici. Nato se je konstituiral odbor, obstoječ iz moških in ženskih članov. Ustanovljena krajevna organizacija J. D. S. šteje že 305 članov, njih število pa narašča z vsakim dnem, znak, kako se ljudstvo zanima zanjo. — Zvečer, na dan obletnice jugoslovanske deklaracije, se je zbralo gotovo do 800 Postojčanov na Glavnem trgu pred Vilharjevim spomenikom, da manifestirajo za uresničenje jugoslovanske majniške deklaracije. Pevci in pevke so zapeli vedno lepo »Lepo našo domovino«, »Po jezeru« in druge narodne slovenske pesmi. Nato so se manifestanti strnili v vrste ter prepevaje korakali po celem mestu. Klincev

»Živio Jugoslavija!, svoboda, prostost«, ni hotelo biti konca. Po obhodu se je ljudstvo zopet ustavilo pred spomenikom ter zapelo še par narodnih pesmi, potem pa se veselih lic razšlo. — **Prejemba posesti.** Znani grandhotel »Adelsbergerhof« v Postojni, v katerem je imel poveljnik soške armade gosp. Boroevič čez dve leti svoj glavni stan, je kupil gosp. Knežič, trgovec iz Trsta, za kupnino 280.000 kron.

— **Slovenska meščanska šola v Žalcu.** Nedavno sta bila poslanec dr. Verstovšek in žalski župan, Roblek pri dež. šol. svetu zaradi otvoritve meščanske šole v Žalcu s 15. septembrom t. l. Občina žalska je vse uredila, da je otvoritev omogočena. Tudi glede učnih moči je vse preskrbljeno.

— **Koroški nemški učitelji proti vojnemu posojilu.** Koroški nemški učitelji so sklenili, da ne bodo agitirali za osmo vojno posojilo tako dolgo, dokler ne dobe povišanih draginjskih doklad. V svojem »Poslanem« pravijo: Ali naj učitelji zopet tekajo po gorah in dolinah ter zbirajo milijone za državo, potem pa gledajo, kako porablja država denar za druge stanove? Tega ne more zahtevati od učiteljstva noben pameten človek! Kadar bo finančni minister nakazal učiteljstvu 50odstotni državni prispevek za draginjske doklade, bo učiteljstvo takoj pričelo agitirati za vojno posojilo, prej pa ne!

— **Koncert »Glasbene Matice«.** Ker se snide v Ljubljani 29. t. m. ob priliki ustanovitve »Jugoslovanske demokratične stranke« mnogo gostov z Goriške, Koroške, Štajerske, Bele Krajine itd., se vrši ta dan ob 8. uri zvečer koncert »Glasbene Matice« v Unionu. Cene za parterne sedeže v različnih vrstah so: 6 K 50 v, 5 K 50 v, 4 K 50 v, 3 K 50 v, 2 K 50 v; balkonski sedeži: 4 K 50 v, 3 K 50 v; galerijski sedeži 2 K 50 v; stojišča 1 K 60 v. Kdor se želi udeležiti koncerta, naj si sedež pisмено naroči na naslov »pripravljalni odbor J. D. S., Ljubljana, Sodna ulica 6.« do 20. t. m. Če se za sprednje vrste prihlasi preveč gostov, se preostalim pridejijo sedeži v nižjih vrstah oziroma balkonski in galerijski sedeži. Pri naročilih imajo prednost oddaljeni gostje, potem gostje vobče. Ljubljana sama pride v poštev zadnji teden, če sedeži preostanejo. Zunanje udeležnike zato opozarjamo, da z naročili ne odlašajo, ker se pripravljalni odbor na naročila po 20. t. m. ne more več ozirati.

— **»Tedenske Slike«** ustavljene. Seidlerjev pritisk je občutil prvi naš najmanje političen, po svojih slikah in člankih nedvomno najbolj patriotičen list — »Tedenske Slike«. Tukajšnje c. kr. policijsko ravnateljstvo je list nenadoma ustavilo zaradi članka o obletnici majske deklaracije. V članku se je, kolikor je razvidno iz ostankov zaplenjenega besedila, odbijalo sumničenja in podtikanja nemških listov, Volkstagog in političnih črevljarjev Ornirove vrste. »Ted. Slike« niso bile nikdar posvarjene ali opozorjene. Zaradi enega samega članka ni bil niti na Češkem ustavljen takoj na nedoločen čas še noben list. Zato je upati, da se prizivu izdajateljstva na c. kr. vlado ugodi, ter da bodo »Ted. Slike« v kratkem zopet smeje izhajati.

— **Slana** je dne 7. junija napravila na poljih ljubljanske okolice mnogo škode. Tudi iz ostalih slovenskih pokrajin prihajajo neugodna poročila. Posebno veliko škode pa so mrzle junijeve noči povzročile na Ogrskem. Slabo je tudi na srednjem in zgornjem Štajerskem. Okoli Gradca je napravil mraz ponoči med 4. in 5. junijem mnogo škode v poljedelstvu in na drevju. — Na Moravskem je napravil mraz veliko škode. Od vseh strani moravske dežele prihajajo katastrofalna poročila o škodi, ki jo je napravil mraz na zelenjavi, žitu, zlasti pa na krompirju dne 26. in 27. maja. Po nekaterih krajih je padla temperatura na 4 stopinje pod ničlo in so cela krompirjeva polja zmrznila. Iz Breslave se poroča, da tam nihče ne pomni takega mraza v tem času. Uničil je koruzo in krompir. Tudi fižol je strašno trpel. Poleg vsega tega ni v omenjenem kraju celih pet tednov deževalo, tako, je tudi že sama suša dosti pobrala. Trava je slaba, ječmen se je posušil, piče sploh ne bo, zakaj suša je tudi deteljo uničila. Iz Znojma prihajajo tudi zelo žalostna poročila, ker je napravil mraz veliko škodo na tamošnjih prostranih poljih z zelenjavo. Uničene so kumare, paradizniki i. dr. Iz Olomuca prihajajo enaka poročila: krompir je do malega uničen. Trpela je posebno rž in upanje na pridelek je samo po njivah,

kjer je bila rž že odcvetela. Pa tudi pšenici mraz ni prizanesel. Enaka poročila prihajajo iz drugih krajev.

— **Gorelo je** na Moravski gori pri Franu Potrebinu. Skode je 5000 K. — V Dječah na Koroškem je zgorel dne 1. junija Vrhovnikov štedenj. Živino so rešili. Zgorela pa je vsa oprava, orodje in stroji, poslom obleka in 800 K denarja. Skoda je velika.

— **Tatvine.** Že dalje časa sta hodila brata Franc in Mihael Kranjc ter Martin Tomažin iz Cateža od vasi do vasi krast in ropat. Nedavno so vdrlj v stanovanje posestnice Mirtove v Rajhenburgu ter odnesli blaga in denarja za 1000 K. Brata Kranjca je orožništvo prijelo, Tomažin pa je pobegnil na Hrvaško. — Na Šapu so odnesli tatovi Ivanu Čušu raznih živil v vrednosti nad 600 K. — V Ljubljani je izginilo na Tržaški cesti iz veže neke gostilne kolo z znamko »Styria«. — Nekemu uradniku je bila na ljubljanskem kolodvoru v gneči ukradena denarnica s 500 K. — Posestnik Rok Pilko iz Kamenika je poplaval v družbi vlačuge C. Kunstove na Grobelnem. Ko je končno zaspal, mu je Kunstova ukradla denarnico s 3200 kronami. Tatice so zaprli. — Drzni vlomil so se vršili v Mariboru dne 5. junija. Iz delavnice krojača Ladineka so pokradli tatovi za 3000 kron blaga. Potem so šli dve hiši dalje proti kolodvoru ter so napravili v trgovini Letonje mnogo škode. Ob 10. dopoldne naslednjega dne so vlomili v trgovino z urami pri Kiffmannu. Tatove so pregnali; ušli so menda preko streh, ne da bi jih dobili.

— **K vremenskim nezagodam poročajo,** da je po Srednj. Štajerskem slana po dolinah in soteskah vse uničila. Na mnogih krajih je videti pol polja popolnoma pochranelega, druga polovica pa je ostala nepoškodovana, ker leži nižje pod cestnim robom in se sila burje ni mogla razprestati. Buče je skoraj vse pobralo, zato bo seveda jako malo bučnega olja. Skoda je zelo velika. — Iz Blok javljajo: 7. t. m. nam je huda slana vzela ves krompir, fižol in koruzo. Take slane v tem letnem času nihče ne pomni, pa tudi menda takega mraza ne. Ljudstvo je obupano. — Huda slana je v občini Draga uničila po vsej dolini fižol, krompir, koruzo itd. Skoda je velikanska. Uboga občina, ki je že tako brez živeža, gleda s strahom v prihodnost. In sedaj je vse uničeno. Tako se nam po krasnih nadah vendarle zopet obeta strašna draginja.

— **Zrtev ljubosumja.** K neki sosedu blizu Voitsberga je šel kramljat na nedeljo zvečer neki tamošnji posestnik. Ko je prišel njen mož domov in je dobil oba v pogovoru, je iz ljubosumja zadal sosedu z nožem več smrtonesvarnih ran, tako da je nesrečnež naslednjega dne umrl. Še isto noč se je ljubosumni soprog ustrelil.

— **Nezgode in samomori.** Dne 6. junija zvečer je na Dunajski cesti nepreviden ljubljanski kolesar, ki je bil brez luči, pridrvel nasproti vpreženemu konju. Konj se je splašil in zadel ob drog plinove luči s tako silo, da je razbil steklo. Crepinje so prerezale na vozu sedeči ženi žile pod kolenom. Žena je krotila konja, zato ni rane niti opazila. Prihitevi zdravnik ji je zašil rano, potem so jo onesveščeno odpeljali domov. — V Brucku je preminul na dvorišču svojega delodajalca izvošček Ivan Büchrieser. Zaradi nezadostne hrane mu je oslabilo srce in je nehalelo biti. — Ravnotam se je obesil 61letni delavec Vincenc Handler, ker si s svojim delom ni mogel zaslužiti zadostne hrane. — V premogovniku v Zagorju je rudar Franc Resnik tako nesrečno padel, da si je zlomil desno nogo. — Emil Kranjc, triletni sinček strojnika v Ljubljani, se je igral pred domačo hišo v Glinški ulici. Mimo je pripeljal voznik in podrli otroka, ki si je zlomil pri tem levo nogo. — V Gor. Trebuši na Goriškem sta šli dve hiši v zrak. Nesrečo so seveda povzročile granate. Zrtev ni nobene; pač pa je zgorelo 6000 kron v bankovcih. Lastnik je Lenard p. d. pri Mežnarju. — V Biljah je kosil Anton Fornazarič travo; zadel je s koso ob granato in si poškodoval oči. Fornazariča je že pred tremi leti v Gorici poškodoval šrapnel, da je izgubil nogo. To je njegova druga nesreča. — Tudi Ferfolja iz Vrtoč je bil poškodovan pri košnjah. — V Rukavcu pri Matuljah je dne 3. junija odprla gospa Al. Brnčič, soproga notarskega kandidata v Podgradu, omaro, iz katere je padla ročna granata. Ta je eksplodirala in odtrgala gospe obe nogi in levo roko ter ji razmesarila spodnji život. Po dveurnem trpljenju je izdihnila. — Ponesrečil je na železnici pri Bohinjski Bistrici poddesetnik Fran Schöbel. Vlak ga je vsega razmesaril. — V Javniku je padla 2 in pol letna M. Krajcer v potok in je utonila. — V Leitgebovi parni žagi v Sinči vasi je prišel 14 letni sin nekega delavca med jermene, ki so ga zdrobili. Bil je takoj mrtev. — V Potočah pri Libeličah na Koroškem je vozil posestnik Al. Skuk steljo iz gozda. Ob cestnem bregu se je zvrnil težki voz nanj. Potegnili so mrtvega izpod voza.

Slab vojak, ki misli junaški le v dobi miru, ko ni nevarnosti. Zaradi malo denarja ali zaradi malo ječe še ni treba resnice zatajiti. Izgubljen je oni, ki je izgubil vero v sama sebe.

K. Havliček.

Vojni dogodki.

Italijansko bojišče. Na italijanski fronti narašča bojno delovanje. Italijanski izvidni sunki so vedno številnejši in vedno ljutejši. Italijani koncentrirajo svojo paznost dozdevno na gorsko fronto med Adižo in Piavo. Izvidni sunki, močni po en bataljon, se razvijajo večkrat do hudih bojov, v katerih pa Italijani vedno podležejo. Namenjena teh za Italijane vedno pogubnih napadov se ne da prav razpoznati. Vtišek je ta, kakor da nervozno tipajo okoli in bi radi izvedeli, kaj pravzaprav namerava sovražnik. Zadnja poročila govore o italijanskih sunkih ob najspodnejši Piavi in o italijanskem poizvedovanju ob globeli Frenzeli. Italijanski trud ni imel uspeha. Dne 9. junija so naši letalci napadli vojno pristanišče Brindisi. Napravili so sovražniku obsežno škodo. Gotovo je to, da se pripravljajo na italijanski fronti veliki dogodki.

Na francoskem bojišču je armadna skupina nemškega prestolonaslednika napadla fronto od okolice Soissona raztegnila proti zapadu do mesta Mondidier. V dobro pripravljenem napadu je Francoze v južni smeri vrgla preko vrhov ob rečici Matz in se železniškemu križišču Compiègne, ki ga imenujejo Nemci »ključ do Pariza«, s severa približala na nekako 9 km. Francozi, ki jih ta napad ni presenetil, so se krepko ustavljali, ali Nemci so jih tudi južno - zapadno od Noyona vrgli nazaj do vasi Ribécourt ob Oisi. Vsled napredovanja Nemcev na zapadnem bregu Oise so se morali Francozi umakniti tudi na vzhodnem bregu Oise, kjer so se reki Aisne približali na 7-8 km. Nemška fronta poteka sedaj v tem svojem delu od Mondidiera proti jugovzhodu do točke 9 km severno nad Compiègnom, kjer se prelomi in gre v vzhodno smer črez Oiso skozi gozdove do vasi Tracy le Val, od koder poteka v jugovzhodni smeri do vasi St. Christophe ob Aisni. Od tod se obrne na jug in potem proti mestu Chateau Thierry ob reki Marne.

Raznoterosti.

• **Nenavaden sopotnik.** Na ajdovski postaji je stopila v voz mlada ženska z otrokom v naročju. Med njo in sosedo je kmalu prišlo do živahnega razgovora. »Koliko je staro?« »Tri mesece!« »Ali je bolno, ker je tako zavito?« »Popolnoma zdravo je!« »Solnce ga je omamilo!« »Ne, ne, primešala sem mleku nekaj šnopsa zato je tako tiho!« »Križana nebesa, otroku ste šli dat šnopsa?!« »Kdo je pa rekel, da je otrok?« In kmetica je dvignila ruto in pokazala strmeči sosedu in radovednim sopotnikom v vrečo skrbno zavitega pujska. Da se ne bi izdal pujske pri blagajni in da ne bi motil v osebnem vlakcu sopotnikov s svojo melodijo, ga je omamila nova gospodinja s šnopsom in pujske je spalo, kakor bi vedelo, da se pelje brez listka.

• **Kdaj bo konec vojne?** Ena izmed letošnjih števil pruske zbirke zakonov objavlja tudi dva zakona v obliki opustitve koščka zemlje in o določitvi ali prenosu dedno stavbene pravice. Postava stoji dve leti po končan sedanji vojni izveljave. Paragraf drugi zakona pravi tako - le: »Čas o končani vojni se določi s cesarsko naredbo.« Prusom si torej ni treba ubijati glav, kdaj bo konec vojne, to jim že naznanil - cesarska naroda.

• **Nesreča pri vežbanju z ročnimi granatami.** Iz Inomosta poročajo: Poročnik cesarskih lovcev Siegfried Frenner je poučeval vojake, kako naj rabijo ročne granate. Vsled nesrečnega slučaja se je vžgala vrvica pri granati. Poročnik je takoj spoznal, da bo v par minutah sledila eksplozija. Prijel je ročno granato in tekel proti izhodu barake, da bi granata razpočila na prostem. V tem trenutku pa je poročnik zagledal stotnijo vojakov, ki so mu korakali nasproti. Hitro je dal povelje: »Na tla! Ročna granata!« Vojaki so sicer sledili povelju, ali v naslednjem trenutku je granata razpočila in ranila 9 mož omenjene stotnije. Poročnik Frenner sam je bil tako ranjen, da je še isti dan umrl. Tudi od ranjenih vojakov sta dva že umrla.

• **Ženski letalci.** Angleški minister za javna dela je v veliki delavski skupščini naznanil, da se v kratkem prične uporaba ženskih letalcev. V vojnem ministrstvu je že izdelan načrt, po katerem se v veliki meri pritegnejo ženske k aktivni

in pasivni vojni službi, da se nadomesti pomanjkanje moških moči.

• **Strašno silko bede,** ki vlada v notranji Turčiji, nam podaja sledeče poročilo: V Mosulu so poslednji čas kar po vrsti izginjali otroci in nihče ni vedel kam, dokler ni nekega dne povedala majhna deklica svojim staršem, da je nje mala sestrica šla v hišo nekega Arabca, a se ni več vrnila. Preiskali so hišo in našli v vodnjaku ostanke 20 umorjenih otrok. Izkazalo se je, da je mož otroke z rozinami in slaščicami vabil v hišo in jih tam moral. Meso svojih žrtev je na majhne kosce razrezane pekel in nosil na trg, kjer ga je pod različnimi imeni prodajal. Obsojen je bil na vislice. Obesili so ga ob udeležbi vsega mosulskega prebivalstva. Razjarjene matere so pred smrtjo planile nanj, ga grizle, pulile mu lase in ga bile s kamni, da je bolj mrtev, nego živ prišel na vešala.

• **Pariz — mesto rož.** V letu 1870. so imeli v Parizu le 30 cvetličarjev a zdaj jih je približno okrog 500, ki skupaj prodajo na leto več kot za 30 milijonov cvetk. Cvetke dobivajo pozimi z juga, poleti pa iz pariške okolice. Nekaj mestec se je sploh popolnoma vdalo gojenju cvetlic, da so ljudje opustili celo oljke in druga koristna drevesa. Pozimi narase število cvetličnih pošiljatev z juga naravnost neverjetno. Tako jih je bilo dne 1. novembra 1903 naznanjenih okrog 1300. Ker pošiljatev ne rabi dosti časa, ostanejo cvetlice sveže. Pravi cvetlični trg pričinja že v prvih jutranjih urah in se silno živahno razvija, ker hotejo prekupčevalci kolikor mogoče hitro in najlepše blago pokuniti. Poleg uglednih gojiteljev cvetlic so najboljši kupci natakariji velikih hotelov.

• **Naravno milo.** Neko »milno drevo« rodi sadove v podobi oreh, ki imajo v sebi oljnate pečke. Baje se da iz teh pečk s pomočjo vode dobiti milu podobna snov, ki je za pranje perila zelo pripravna. Ker so stroški za pridobivanje takega naravnega mila zelo majhni, so v Afriki nasadili cele gozdove takih dreves.

• **Štiri milijone kron** so našli v vlakcu, ki se je pripeljal dne 17. maja iz Tarnova v Novi Sandec. Denar je bil v kovčegu. Oglasil se ni še nihče zanj.

• **Stoletnica žganja.** Nekdaj je bilo prepovedano kuhati iz žita žganje. Dne 7. aprila 1818 pa je cesar dovolil, da se odpravi prepoved kuhanja žganja iz raznih vrst žita v c. kr. ilirskem guberniju ljubljanskem. Aprila meseca smo torej potemtakem pozabili praznovati imenitno stoletnico.

• **Novo sredstvo proti jetiki.** Iz Zeneve poročajo o novem odkritju na Francoskem na polju zdravstva. Pariški zdravnik dr. Monaco je baje izsledil novo sredstvo proti jetiki in je dosegel z njim doslej izvrstne uspehe. Ves način zdravljenja obstoji v tem, da vbrizgavajo bolniku navadni sladkor. Dr. Monaco je raztopil po pet gramov sladkorja v petih kubičnih centimetrih destilirane vode in ga je bolnikom vbrizgaval. Po četrtem takem vbrizgavanju sta baje že izginila vročica in kašelj, po nadaljnjih injekcijah pa sta minevala tudi jetiki lastna utrujenost in onemoglost. Ali prežene ta novi način zdravljenja jetiko popolnoma, se še ni moglo dognati. Gotovo pa je že velik uspeh, ako je res možno pregnati najtežje znake jetike. Da je sladkor izvrstno redilno sredstvo in ga slabotni ljudje s pridom uživajo kar samega do 20 dkg na dan po obedu in večerji, je znana stvar. Samo škoda, da ga niti za najnujnejšo potrebo ne dobimo dovolj, kaj pa še za tak način zdravljenja!

• **Velikost človeka v starosti.** Kakor znano, se človek ravnotako z leti manjša, kakor je prejel z leti rasel. Neki pariški zdravnik je to natančneje raziskoval in objavil sledeče zanimive podatke: V nekem zavodu za starce sem preiskal nekaj popolnoma zdravih starcev. Od 41. do 60. leta se je zmanjšala njihova velikost le za nekaj milimetrov. V nekaterih slučajih pa je znašala razlika med vojaško mero in takratno višino 8 in celo 9 centimetrov. To zmanjšanje velikosti je neodvisno od poklica in deloma tudi od starosti, kajti nekateri so postali z 88. leti za 3 cm, drugi pa s 64. leti za 9 cm manjši. Skoro ravnotako, trdi zdravnik, peša pri starih ljudeh tudi telesna teža.

• **Kitajsko zdravstvo.** O sestavi človeškega telesa imajo kitajski zdravniki zelo čudne pojme. Uče se o njej le iz neke knjige, ki je bila 2000 let pred Kristusom napisana. Po njihovem mnenju leži človeško srce tam, kjer je v resnici želodec. Obenem trdijo, da ima človek 365 kosti, ki odgovarjajo številu letnih dni; mož ima 12, žena 14 reber, a moška glava pa da sestoji iz osmih, dočim ženska le iz šestih delov. Na 22 delov človeškega telesa obračajo posebno pozornost, dočim se jim drugih 56 zdi manjvrednih. Evropski zdravniki cenijo svoje kitajske tovariše zelo nizko, dočim so pa misijonarji pripovedovali, da so nekateri kitajski zdravniki kljub vsem čudnim nazorom dosegli vendarle lepe uspehe.

• **Kače.** Leta 1908. so kače v Vzhodni Indiji pomorile 21.418 oseb. Poleg tega pa še 59.855 konj in govede.

* **Letalni stroj brez vodstva.** »Daily Chronicle« piše o naslednjem dogodku v zraku: Nič ni nenavadnega, da se vzdrže letalni stroji v zraku tudi še potem, kadar so njih krmarji mrtvi. Posebno zanimiv slučaj te vrste je naslednji: Nek bristolski letalni stroj se je dvignil v zrak z dve-ma letalcema ob prav ugodnem vremenu. V višini 3500 metrov sta sprejela letalca boj z nemškim aeroplanom. Tega boja se je udeležilo še nekaj angleških in sovražnih letalnih strojev. Kmalu pa je bilo opaziti, da bristolski letalni stroj omahuje in se nagiba, in zdelo se je, kakor bi izgubila oba letalca ravnotežje med seboj. V naslednjem trenutku se je dvignil stroj zopet pogumno v zrak,

dokler ni izginil drugim izpred oči. Popoldne pa je padel stroj približno 20 milj zapadno Arrasa na zemljo. Oba letalca sta bila mrtva in bencinski rezervoar je bil prazen. Nedvomno sta bila letalca ob pričetku boja ustreljena, letalni stroj pa je nadaljeval svojo vožnjo lepo dalje. Vsa vožnja letalnega stroja je bila dolga okroglo 160 milj in je trajala več ur.

* **Prisilne vojne kuhinje.** Za jesen bi vlada rada vpeljala, da bi morali vsi ljudje hoditi jest v vojne kuhinje. Na ta način bi namreč vsi morali jesti enoinisto in vsi bi morali enako stradati. Pravijo, da stojijo nasproti takim kuhinjam velike težkoče.

Odgovorni urednik: Emil Vodeb.
Tisk »Narodne Tiskarne« v Ljubljani.
Izdaja: Konsorcij »Domovine«.

Izhaja vsak petek.

Naročnina za tekoče leto 12 K, za pol 6 K.
Posamezne številke 24 vin.
Uredništvo: Mestni trg št. 17, II.
Upravništvo: Sodna ul. št. 6, prtl. desno
Inserati po dogovoru.

Mali oglasi.

Za vsako besedo je naprej plačati 20 vinarjev v denarju ali znamkah. Besede z debelimi črkami stanejo 30 vinarjev.

Kupujte le domač izdelek, to je: **Emona** priznana najboljši pralni prašek. Dobiva se v vseh prodajalnah.

Na prodaj je na Koroškem v industrijskem kraju več hiš, izmed katerih bi bile dve primerni za **trgovino**. Kupci dobe pojasnila pri uredništvu »Domovine« v Ljubljani.

Vse letnike **Ljubljanskega in Dunajskega Zvona** ter **Jurčičeve zbrane spise** III., IV., IX. in XI. zvezek ali pa vse skupaj kupi Tiskovna zadruga v Ljubljani, Gledališka ulica št. 6.

Pobarvano blago (črno, rdeče, modro, rjavo itd.) starih ponošenih, oblede-
lih in včasih že zavrže-
nih oblek je uporabno **kot novo!**

Domače platno, pobarvano modro, je posebno trpežno.

Za naročila tudi po pošti se uljudno priporoča **Prva in največja parna barvarnica in kemična čistilnica**

Josip Reich, Ljubljana
Poljanski nasip št. 4.

Najgloblje žalosti potrji naznanjajo podpisani vsem sorodnikom in sočustvujočim prijateljem, da je njih iskrenoljubljeni, nepozabni sin oziroma brat in nečak, gospod

Jakob Oberwalder ml.

c. in kr. poročnik v rez. polj. top. polka št. 128

v sredo, dne 5. junija 1918 ob 10. uri zvečer v 26. letu svoje dobe po dolgi, mukepolni bolezni, katero si je nakopal v vojni, previden s sv. zakramenti za umirajoče, v Arosi (Švica) mirno in boguvdano preminul.

Truplo nepozabnega pokojnika se prepelje v domovino; dan in ura pokopa se naznani.

Sv. maše zadušnice se bodo darovale v ponedeljek dne 10. junija 1918 ob 7. uri zjutraj v župni cerkvi v Domžalah.

DOMŽALE, dne 7. junija 1918.

V globoki žalosti:

Jakob in Margareta Oberwalder, starši. Mimi, Pavla, Berta, Peperl, Gretl, sestre. Alfonz, Henrik, brata.

Zavarovanje na osmo vojno posojilo.

C. kr. avstr. zaklad za vdove in sirote, zavarovalni oddelek, deželna poslovalnica v Ljubljani, Frančevo nabrežje št. 1, sprejema na temelju pogodbenega dogovora s c. kr. priv. življenjsko zavarovalnico avstrijskega FENIKSA na Dunaju

zavarovanja na VIII. vojno posojilo
pod najugodnejšimi pogoji.

Tako zavarovanje olajša vsakomur zajetje VIII. vojnega posojila z malimi delnimi vplačili v daljši ali krajši dobi. Premije se morejo plačati tudi z vojnim posojilom osme in prejšnjih izdanj.

Pojasnila dajejo naše okrajne poslovalnice v **Crnomlju, Kamniku, Kočevju, Kranju, Krškem, Litiji, Ljubljani** (Frančevo nabrežje št. 1./I.), **Logatcu, Postojni, Radovljici** in **Rudolfovem** in naši pooblašteni zastopniki.

Ljubljanska kreditna banka

v Ljubljani.

Delniška glavica . . . K 10,000.000.—
Rezervni fondi . . . K 2,000.000.—

Podružnice:

v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu,
Gorici (t. č. Ljubljani) in Celju.

Sprejema

vloge na knjižice in na
tekoči račun.

Nakup in prodaja vseh vrst vrednost-
nih papirjev, deviz in valut. Vnov-
čevanje kuponov, izžrebanih zastavnih
pisem in obligacij.

Nakazila in kreditna pisma.

Borzna naročila.

➔ Promese ➔
k vsakemu žrebanju.

➔ Posojila ➔
na vrednostne papirje.

Eskontovanje menic.

Sprejemanje
vrednostnih papirjev v
hrambo in oskrbovanje.

Stavbeni krediti.

Aprovizijski krediti.

Poslovnica

c. kr. avstrijske državne
loterije.

Rudninsko vodo

vseh vrst, sveže polnitve oddaja
glavna zaloga rudninskih vodá

A. ŠARABON v Ljubljani.

➔ Na zahtevo se pošlje cenik. ➔

Kupujem

les za jame od 12 cm naprej na mt, mehak
okrogel les, smrekovo lubje in čreslo, lansko
in letošnje, kostanjev in hrastov les, od 10 cm
naprej. Prosim ponudbe s skrajnimi cenami, mno-
žino in navedbo roka za oddajo

Vinko Vabič, Zalec 8.
Spodnje Štajersko.

Mestna hranilnica ljubljanska

Prešernova ulica šte. 3,

največja slovenska hranilnica

je imela koncem leta 1917 vlog K 66,800.000
hipotečnih in občinskih posojil „ 27,000.000
in rezervnega zaklada „ 2,000.000

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4%₀,

večje nestalne vloge pa po dogovoru.

Hranilnica je **pupillarno varna** in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike.**

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske
pa proti 5¹/₄% obrestim in proti najmanj 1% ozir. ³/₄% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.

Tvrdba: M. Rosner & Comp.

veležganjarna v Ljubljani

oddaja cenjenim odjemalcem fino, pristno blago lastnega izdelka:

**slivovico, sadjevec, brinjevec, konjak in
vino vermouth**

➔ po ugodnih cenah. ➔

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih

4¹/₄%₀

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje
posojilnica sama za svoje vložnike.

Rezervni zaklad K 1,000.000.

Hranilne vloge K 23,000.000.

Ustanovljena leta 1881.